

Lars Østby

Innvandrere med lavinntekt

Rapporter I denne serien publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

© Statistisk sentralbyrå, februar 2010 Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.	Standardtegn i tabeller	Symbol
ISBN 978-82-537-7775-7 Trykt versjon	Tall kan ikke forekomme	.
ISBN 978-82-537-7776-4 Elektronisk versjon	Oppgave mangler	..
ISSN 0806-2056	Oppgave mangler foreløpig	...
Emne: 05.01, 02.01.10	Tall kan ikke offentliggjøres	:
Trykk: Statistisk sentralbyrå	Null	-
	Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
	Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
	Foreløpig tall	*
	Brudd i den loddrette serien	—
	Brudd i den vannrette serien	
	Desimaltegn	,

Forord

Dette notatet skrives for å presentere innholdet i noen tabeller om lavinntekt blant innvandrere for året 2006 som SSB har laget for AID (Arbeids- og inkluderingsdepartementet). Tabellene tar utgangspunkt i noen standardtabeller som brukes i rapporten "Økonomi og levekår for ulike grupper" fra Statistisk sentralbyrå (SSB). Utgaven fra 2008, Rapport 2008/19 var den nyeste som forelå da tabellene ble spesifisert. Når fokus legges på dem med lavinntekt, blir resultatet selvfølgelig en elendighetsbeskrivelse. Hensikten har ikke vært å gi en generell beskrivelse av inntektsforholdene blant innvandrene, til det måtte omfanget av arbeidet måttet være mye større. Vi vil understreke at de fleste jo *ikke* til hører gruppen av lavinntektstakere, og viser til Kirkeberg (2008) for en mer generell beskrivelse av innvandrenes inntektsforhold.

Fordelingsutvalget (NOU 2009/10) har gjort meget omfattende analyser av økonomiske forskjeller i Norge, hvor også lavinntekt blant innvandrere er viet betydelig oppmerksomhet. Den generelle bakgrunnsbeskrivelsen av forholdene i Norge finner vi i Statistisk sentralbyrå 2008, både når det gjelder innvandrere og den samlede befolkningen. Foreliggende notat har inntektsdata fra 2006 som grunnlag, mens Rapport 2008/19 bare hadde adgang til data fram til 2005. De relevante bakgrunnstallene for 2006 er nå presentert i Statistisk sentralbyrå 2009.

Sammendrag

Beskrivelsen av lavinntekt i denne rapporten benytter seg utelukkende av data fra ett enkelt år. Tallene vil i noen grad være preget av tilfeldige variasjoner, ved at noen havner i lavinntekt ett år uten at det er uttrykk for en varig lavinntekts-situasjon. Grundigere analyser av lavinntekt legger gjerne mer permanent lavinntekt til grunn, slik det ofte gjøres i Fordelingsutvalgets innstilling (NOU 2009:10). Permanent lavinntekt blant innvandrere analyseres i et prosjekt som er under arbeid i SSB, under ledelse av Rolf Aaberge.

Det har lenge vært klart at det er store variasjoner i inntektsforholdene blant innvandrerne. Ved å trekke inn landbakgrunn, innvandringsgrunn (oppholdsgrunnlag) og botid, beskriver vi her variasjonsbredden grundigere enn gjennom de generelle tabellene i Rapport 2008/19. Dette vil gi et bedre grunnlag for å vurdere lavinntektsforholdene blant innvandrere. I tabellene i denne rapporten gir vi tall for noen av de landene det har kommet mange innvandrere fra til Norge, og tabellene er oftest fordelt etter botid og etter oppholdsgrunnlag. I tillegg er tall også gitt for flykninger i alt, og etter om de er med i introduksjonsordningen eller ikke.

Vi skal her knytte noen enkle kommentarer til de tabellene vi har laget, hvor vi beskriver de mønstrene vi ser. Denne beskrivelsen kan forhåpentligvis tjene som grunnlag for å planlegge mer inngående analyser av lavinntekt, og dermed kunne velge tiltak for å bedre situasjonen for de mest utsatte gruppene. På basis av en gjennomgang av tabellene vil det også være mulig og naturlig å hente ut ytterligere data som bygger videre på den innsikten som disse tabellene gir. Når vi går nøyere inn i dataene i denne tabellsamlingen, ser vi noen steder at det er andre og gjerne mer detaljert tabeller som trengs. Å produsere og å kommentere slike ytterligere tabeller er det ikke rom for i denne omgangen.

Resultatene bør tolkes mot en bakgrunn av kunnskap om innvandrerne i Norge, på tilsvarende detaljeringsnivå. For en generell beskrivelse av innvandringen til Norge, og av innvandrerne som bor her, vises til Daugstad (red) 2008. I 2008 publiserte Statistisk sentralbyrå (Blom og Henriksen (red) 2008) de første resultatene fra en stor intervjuundersøkelse om levekår blant innvandrere i Norge, med utvalg av innvandrere fra 10 land. 8 av landene i foreliggende notat var med der.

Abstract

It has long been evident that there are great variations in income among immigrants. By including country background, reason for immigration (grounds for residence permit) and years of residence in Norway, these variations will be described in more detail than was the case in the report "Økonomi og levekår for ulike grupper, 2007" (Rapport 2008/19) (Economic and living conditions in different groups, 2007)

This will provide a better foundation for evaluating low income conditions among immigrants. The tables in this report provide figures for some of the countries where the largest groups of immigrants in Norway originate from, and the tables are usually divided into years of residence and reasons for immigration. In addition figures for refugees in total are included, and whether they have attended the introduction scheme or not.

Hopefully, the descriptions of the data in this report will serve as a basis for more detailed analyses of low income conditions in order to be able to better choose targeted measures for the most vulnerable groups.

For more information: Statistics Norway's Library and Information Center.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	5
Abstract	6
1. Data og definisjoner	8
1.1. Inntektsdata	8
1.2. Husholdninger	8
1.3. Utvalget av land	9
1.4. Innvandringsgrunn	9
1.5. Botid	11
1.6. Flyktninger	11
2. Yrkestilknytning	11
2.1. Andelen personer som tilhører husholdninger uten noen yrkestilknyttede.....	11
2.2. Andel personer i husholdninger der yrkesinntekt er største inntekt	13
3. Utdanning	14
4. Mottak av sosialhjelp	15
5. Kjennemerker ved lavinntektshusholdninger	16
5.1. Husholdninger uten yrkestilknyttede	17
5.2. Husholdninger der yrkesinntekt er største inntekt.....	17
5.3. Lavinntekt i husholdninger der hovedinntektstaker har lav utdanning	18
5.4. Lavinntekt i husholdninger hvor hovedinntektstaker mottar sosialhjelp	18
6. Inntektsregnskap	19
6.1. Noen generelle refleksjoner.....	19
6.2. Botid	20
6.3. ... og innvandringsgrunn.....	20
6.4. Enkeltland.....	21
7. Andel personer med årlig lavinntekt	22
7.1. Botid og innvandringsgrunn for de enkelte landene.....	22
8. Sammendrag	24
9. Noen hovedresultater	29
Referanser	31
Vedlegg: Tabeller	32

1. Data og definisjoner

Nesten all informasjon i dette notatet er knyttet til innvandrerne. Bare i en tabell (tabell 09) har vi gitt opplysninger om norskfødte med innvandrerforeldre. Dette er en gruppe som fortsatt er svært ung, men vi kan nå studere økonomiske levekår og demografisk atferd i hvert fall blant de eldste blant dem, og se hvordan begynnelsen av deres voksenliv arter seg. Om det skulle vært lagt større vekt på denne gruppen måtte vi også ha tatt fram data for andre sammenlikningsgrupper enn de vi nå har. Inntektsforholdene (og integreringen ellers) for norskfødte med innvandrerforeldre blir det viktig å følge i tiden framover.

1.1. Inntektsdata

Inntektsbegrepet er det samme som brukes i Rapport 2008/19 og 2009/1 (SSB 2008 og 2009), og som er beskrevet og begrunnet der. Selv om inntektsbegrepet omfatter de kontante inntekter som husholdningen har, vil det også være andre faktorer som i stor grad påvirker den økonomiske velferden til de som tilhører husholdningen, for eksempel verdien av offentlige tjenester, se Aaberge og Langørgen 2006. Vi minner om at vårt utgangspunkt vil være *inntekt etter skatt*. Grunnlaget er Inntektsstatistikken for husholdninger, og dermed er det bare registrerte kontante inntekter som er tatt med. Overføringer er en stor og interessant del av innvandrernes inntekter. De er dels skattefrie overføringer som sosialhjelp og barnetrygd, eller skattepliktige overføringer, som godtgjørelsen for å delta i introduksjonsordningen. Rapport 2008/19 har en bred omtale av datagrunnlag og definisjoner.

1.2. Husholdninger

En viktig del av de økonomiske levekårene for personer er knyttet til inntektsgrunnlaget i den husholdningen de tilhører. Det er derfor *husholdningens* inntektsforhold som legges til grunn i store deler av Rapport 2008/19. I det foreliggende notatet er på denne bakgrunnen alle innvandrere *som lever i det vi kaller innvandrerhusholdninger, slike hvor hovedinntektstaker er innvandrer*, gruppert etter den husholdningen de tilhører. Personrelaterte levekår fordeles oftest etter kjennemerker ved *husholdningens hovedinntektstaker*. En person kan for eksempel være definert som ”flyktning” i en tabell, men vedkommendes levekår beskrives i forhold til husholdningens hovedinntektstaker, som kan ha en annen innvandringsgrunn enn flukt, som for eksempel arbeid. For dem som blir gruppert i tabellhodene under innvandringsgrunnen ”Flukt” gjelder altså at innvandringsgrunnen til *husholdningens hovedinntektstaker* er flukt, uavhengig av hva personens eget oppholdsgrunnlag er. For en generell beskrivelse av innvandrernes oppholdsgrunnlag, se Daugstad (red) 2008.

Når en tolker tabellene er det altså viktig å huske at forspaltene er etablert på basis av den enkelte innvandrers bakgrunn (for eksempel land, eller om det er en flyktning som er med i introordningen eller ikke), mens plasseringen etter botid og innvandringsgrunn er bestemt ut fra egenskapene til hovedinntektstakeren i husholdningen. Dette betyr for eksempel at mange nyankomne bor i en husholdning hvor hovedinntektstakeren har lengre botid. Effekten av botid på økonomiske levekår blir derfor ikke så klar i våre tabeller. Noen ganger i beskrivelsene kommer vi til å minne om at tabellene er satt opp på dette grunnlaget.

Hovedinntektstakeren er den relevante å gruppere på grunnlag av fordi inntekten bør analyseres med utgangspunkt i hele husholdningen, og ikke regnes for hvert enkelt individ alene. Ikke minst gjelder dette for innvandrerne. Også fordi de tabellene vi skal bruke her er en utdyping av tilsvarende tabeller i Rapport 2008/19, er husholdningstilnærmingen den eneste mulige. Om noen går videre med dette arbeidet vil det være naturlig å rette mer oppmerksomhet også mot egenskapene til den individuelle innvandrer når det gjelder botid og innvandringsgrunn (og andre

karakteristika), og ikke se *bare* på egenskaper ved husholdningens hovedinntektstaker. Når husholdningen er analyseenhet kommer kjønnsperspektivet i bakgrunnen, både ved innvandrersanalyser og ellers. Om vi hadde lagt mer individorienterte data til grunn, ville vi også kunnet ta opp kjønnforskjeller i inntekter mellom innvandrere. Siden vi regner husholdningens inntekt som grunnleggende også for individenes økonomiske levekår, har vi i denne analysen valgt å bruke bare det perspektivet, men ved mer omfattende analyser vil det være naturlig også å gjøre analyser på individnivå.

1.3. Utvalget av land

Ett problem ved analyser av enhver fordeling blant innvandrere, hvor en trekker inn landbakgrunn og andre kjennemerker samtidig, er at gruppene lett kan bli svært små, og mønstre kan preges av tilfeldigheter. I tabell 00 gjengir vi derfor antallet observasjoner i alle de gruppene vi seinere beskriver for forhold knyttet til lavinntekt. Vi ser at det fra de landene som er valgt ut, er mellom 8 400 (Russland) og 25 000 (Pakistan) personer som fyller kriteriene og er bosatt i Norge 1. januar 2007. Dette er altså det antall innvandrere som bor i husholdninger med en hovedinntektstaker som er innvandrer. Tallene vil være forskjellige fra de tall for innvandrere som vanligvis publiseres. Når det grupperes etter hovedinntektstakers botid blir de minste gruppene ned mot 200 personer. Tallene fordelt på grupper etter botid synes å være uproblematisk å bruke. Landene er valgt fordi de er de største og mest interessante. For en mer generell beskrivelse av innvandrerne, se Daugstad (red) 2008. Her er et eget kapittel viet inntektsforhold (Kirkeberg 2008). Foreliggende notat beskriver de samme landene som Kirkeberg med unntak av Danmark og Sverige, vi har større vekt på botid, og bruker dessuten innvandringsgrunn som gjennomgående variabel i våre beskrivelser.

Landene vi har spesifisert er de samme som i tabell 6.9 i Rapport 2008/19, men igjen er Sverige og Danmark utelatt. For innvandrere som er statsborgere i andre nordiske land har vi ingen opplysninger om innvandringsgrunn, og vi antok videre at lavinntektsproblemer blant dem vil måtte møtes på en annen måte enn lavinntektsproblemer blant andre innvandrere.

Landene som er tatt med består av tre ulike hovedgrupper. De omfatter noen EU-land med en dominerende arbeidsinnvandring og med borgere som nå har fulle rettigheter til å flytte til Norge for å ta jobb (Polen, Tyskland og Storbritannia). Det er også noen land med arbeidsinnvandring til Norge fra omkring 1970, og som etter stoppen for arbeidsinnvandring i 1975 har hatt betydelig familieinnvandring (Pakistan og Tyrkia). Det største antallet land (sju) omfatter de vi kan kalle flyktingland, både eldre (Bosnia-Hercegovina, Vietnam, Sri Lanka og Iran), og noen nyere (Irak, Somalia og Russland, særlig med tilknytning til Tsjetsjenia). Disse kategoriene er ganske grove, vi har jo mange familieinnvandrere fra Russland (russiske kvinner gift med menn uten innvandrerbakgrunn), og det er kommet et antall flyktinger (nesten 1000) både fra Tyrkia og Pakistan. Det er mange flyktinger fra Afghanistan også, men Afghanistan var ikke med i Rapport 2008/19, og det er færre innvandrere herfra enn fra de andre landene. Dessuten vil en så stor andel blant dem fra Afghanistan være ankommet de to siste årene at det er for tidlig å se hvordan det går med deres integrasjon. En stor del er inne i introduksjonsordningen, og disse er beskrevet av Mathisen (2008). For en generell beskrivelse av innvandringen fra disse landene (unntatt Tyskland og Storbritannia) vises til Henriksen 2007 og Pettersen (red) 2009.

1.4. Innvandringsgrunn

Innvandringsgrunn kodes i Statistisk sentralbyrå med utgangspunkt i data fra UDIs Datasystem for utlendingsforvaltningen, DUF. Vi tar utgangspunkt i den *første* oppholdstillatelsen en person får, slik at koden ikke endres om oppholdsgrunnlaget endres. Alle ikke-nordiske statsborgere må ha en oppholdstillatelse for å få bo og arbeide i landet i mer enn seks måneder, og får tildelt en innvandringsgrunn. Vi har

hatt grunnlag for å tildele grunn for de fleste som er ankommet etter 1990, og for de fleste flyktninger som ankom tidligere. De vi ikke har funnet en grunn for, er samlet i kategorien ”Annet”, som dels består av et lite antall kommet etter 1990, og mange som er kommet før 1990, og som ikke er flyktninger. Denne kategorien er en sammensatt restkategori som ikke er så godt egnet for analyse i vår sammenheng, siden den primært betyr innvandret før 1990, og ikke kan si noe om innvandringsgrunn annet enn at den ikke var flukt. For en nærmere dokumentasjon av innvandringsgrunn, se ”Om statistikken” på <http://www.ssb.no/emner/02/01/10/innvgrunn/>.

Heller ikke de med ”Utdanning” som innvandringsgrunn kommer vi til å si så mye om. Det typiske for dem som får opphold første gang for å ta utdanning er at de reiser tilbake etter kort tid (se tabell 4 her: <http://www.ssb.no/emner/02/01/10/innvgrunn/>). De som ikke reiser hjem etter endt utdanning vil som regel få omgjort sin tillatelse slik at deres opphold egentlig vil ha et annet grunnlag. Det er likevel slik at SSBs statistikker baserer seg på første oppholdsgrunnlag, selv om det seinere kan være omgjort. De som er her med en utdanningstillatelse er derfor ikke en gruppe det er meningsfylt å gjøre levekårsanalyser for under et innvandringsperspektiv.

Tallene hvor innvandrere fra de enkelte landene er fordelt etter *hovedinntektstakers* innvandringsgrunn gir noen ganger resultater som tilsynelatende er litt underlige. Der vil det være noen små tall, for eksempel at det er noen flyktninger (omtrent 1 promille) som tilhører husholdninger hvor hovedinntektstaker har arbeid eller utdanning som innvandringsgrunn. Dette er da personer som etter ankomst som flyktninger har kommet i en husholdning med hovedinntektstaker med en annen innvandringsgrunn. I tillegg kommer at det ved koding av landbakgrunn og innvandringsgrunn noen ganger må benyttes ulike kilder. Derfor vil det tilsynelatende kunne være noen flyktninger fra Danmark, Sverige eller andre land som vi definitivt ikke har flyktninger fra, fordi tildelingen av landbakgrunn kan gi et slikt utslag. Antallet slike ”ulogiske” koder er svært lavt, og vi gir ikke tall for disse gruppene i tabellene som følger. I tabellene fra 01 til 14 gir vi ikke andeler eller andre tall for grupper med mindre enn 70 personer. Grensen på 70 er et pragmatisk valg, gjort for å unngå å gi tall som er for mye preget av tilfeldige variasjoner, og som kan trekke oppmerksomheten bort hovedtrekkene i tabellene, de som gjelder de store gruppene.

Tallene i tabell 00 vil være preget av de ulike gruppers innvandringshistorie, selv om tallene gis for grupper basert på karakteristika ved den enkelte husholdnings hovedinntektstaker, ikke ved individene. Vi ser at det fra Bosnia-Hercegovina er ti ganger så mange under ”flukt” som under ”familie”. Dette er et resultat av de prinsipper som ble lagt til grunn ved uttak av flyktninger fra Bosnia-Hercegovina (og i noen grad fra andre land på Balkan). En la vekt på å gi innreise til komplette familier, ikke bare aktive krigsdeltakere eller forfulgte individer som ellers er vanligere. Da kommer mange menn som flyktninger, og de gjenforenes med tilsvarende mange familieinnvandrere etter hvert. Det kan ofte være tilfeldigheter som gjør at noen registreres som flyktninger mens andre i svært like situasjoner registreres som familiegjensforente. Forskjellene mellom de to gruppene er derfor ofte svært små.

Flest familieinnvandrere er det fra Irak, Pakistan, Russland og Somalia. Fra Irak og Somalia er dette oftest gjenforening med en flyktning som allerede er kommet til landet, fra Pakistan er det familieetablering med en tidligere innvandrer fra Pakistan, fra Russland er det også mange familieinnvandrere som kommer for å etablere familie med en person uten innvandrerbakgrunn (som oftest kvinner fra Russland som gifter seg med menn uten innvandrerbakgrunn).

1.5. Botid

Botid er regnet som differansen mellom 2006 og år for *første* innvandring. Under to år er gitt som egen gruppe fordi dette er en periode som for mange er preget av overgangen til Norge. De som har krav på å få delta i introduksjonsordningen er normalt inne i den i to år. Tabell 00 viser at de fleste som er inne i ordningen tilhører en husholdning hvor hovedinntektstaker har 2-4 års botid. Om vi skulle gjort en spesialanalyse av inntektsforholdene for deltakerne i introordningen, burde tabellene og analysen hatt personene som deltar i den som spesialfokus, på bekostning av den husholdningsbaserte tilnærmingen vi her har til felles med Rapport 2008/19. Analyser av deltakerne i introordningen finnes hos Mathisen 2008.

For å lette formidlingen av resultatene er det ofte et ønske om å ha et lavt antall kategorier. Vi har inntrykk av at botidseffekten er sterkest de første årene. Derfor mente vi at en ytterligere inndeling av gruppen med 10 år og lenger botid ikke ville gi særlig ekstra innsikt. Når tabellene foreligger, ser vi nok at det kunne vært behov for å ha sett litt mer på gruppen med mer enn 20 års botid også, for å kunne si mer om bruk av uføretrygd, og av aldersrelaterte ytelser fra folketrygden. Særlig om vi skal følge utviklingen i årene framover vil dette være en gruppe som vil være verdt en viss oppmerksomhet.

For noen av landene (særlig Bosnia-Hercegovina og Vietnam) vil det store flertallet av innvandrere (fem av seks) tilhøre en husholdning hvor hovedinntektstaker har bodd i landet i mer enn ti år, og det samme gjelder nesten tre av fire av dem fra Pakistan og Sri Lanka. Andelen med hovedinntektstaker som har bodd så lenge er ganske liten blant dem som er kommet fra Russland, Irak og Somalia, 15-25 prosent. Til tross for at innvandrere fra Polen har vært den klart største innvandregruppen i noen år, er det likevel om lag en av fire fra Polen som tilhører en husholdning hvor hovedinntektstaker har lenger enn 10 års botid. For en nærmere beskrivelse av variabelen "Botid" og innvandrerbefolkningens generelle fordeling etter botid, se Daugstad (red) 2008.

1.6. Flyktinger

I Rapport 2008/19 er "Flyktinger" en egen kategori i de fleste tabellene i kap 6. De som deltar i introduksjonsordningen er tatt ut som egen gruppe i de tabellene som kommenteres i vårt notat, for å se i hvilken grad de avviker fra andre nyankomne, flyktinger og andre. Den godtgjørelsen deltakerne får for å være med i introordningen er 2G (124 000 kr) for ett års fulltids deltakelse.

Introduksjonsordningen er nærmere beskrevet hos Mathisen 2008, mens variabelen "Flykting" er dokumentert på <http://www.ssb.no/flyktinger/>, der statistikken om dem publiseres. I dette notatet fordeles ikke deltakere i introordningen på land, til det vil gruppene lett bli for små, og det er mye informasjon om enkeltland hos Mathisen 2008.

2. Yrkestilknytning

2.1. Andelen personer som tilhører husholdninger uten noen yrkestilknyttede

Tabell 01 gir andel personer i hver gruppe som tilhører husholdninger *uten* noen yrkestilknyttede. For en nærmere definisjon av denne variabelen, se kap 2.5 i Rapport 2008/19. Av flyktinger i husholdninger hvor hovedinntektstaker er nyankommet (botid under to år) tilhører 84 prosent husholdninger uten yrkestilknyttede. Dette er selvfølgelig så høyt fordi det tar en viss tid for flyktinger å komme inn på arbeidsmarkedet, men også fordi mange de første årene er inne i introduksjonsordningen. For flyktinger er andelen i husholdninger uten yrkestilknyttede omtrent en av fire også om hovedinntektstaker har mer enn ti års

botid, omtrent det samme som for innvandrere i alt. Etter kortere botid er andelen betydelig høyere blant flyktninger enn blant andre innvandrere. Vi ser at det er et betydelig antall (tabell 00) av dem som er innenfor Introduksjonsordningen som har en hovedinntektstaker med 2-4 års botid. De er naturlig nok ikke i arbeid mens de er inne i denne ordningen, men Mathisen 2008 viser at en stor andel kommer i jobb når de har gjennomført kursene. Godtgjørelsen deltakerne har for å delta i introduksjonsordningen er avhengig av regelmessig oppmøte, og føres i statistikken blant skattepliktige overføringer.

De som kommer fra de tre EU-landene vi har tall for, viser en meget høy andel som er i husholdninger med yrkestilknyttede. Det er likevel en overraskende høy andel (30 prosent) blant dem fra Polen som tilhører en husholdning hvor hovedinntektstaker har under to års botid som er i husholdninger uten yrkestilknyttede. Siden det kom så mange fra Polen mot slutten av 2006, kan dette kanskje skyldes at ikke alle arbeidsforhold er inne i statistikken pr. 1. januar 2007, eller at de for året 2006 har tjent mindre enn minstepensjonen (111 500 kr.), som er grensen for å defineres som yrkestilknyttet. For lengre botid er andelen stort sett lave for dem som var kommet fra EU-landene, men med hovedinntektstaker med lenger enn ti års botid får vi nok et større innslag av eldre personer, og dermed noe høyere andeler som tilhører husholdninger hvor ingen er yrkestilknyttede.

Arbeid eller familie er de to viktigste oppholdsgrunnene for innvandrere fra EU. Det er også noen som kommer for å ta utdanning, og det er kommet (like etter 1945 og på 1970- og -80-tallet) i underkant av 1 000 flyktninger fra Polen. Det er lave andeler i husholdninger uten yrkestilknyttede for alle grupper, med unntak av nyankomne fra Polen, som nevnt i avnittet foran.

For dem som kommer fra land utenfor EU er det for de fleste store andeler som er i husholdninger uten yrkestilknyttede, om hovedinntektstaker har kort botid. Nyankomne fra Bosnia-Hercegovina er nede nesten på nivået for Polen og de andre EU-landene, og det kan tas som uttrykk for at mange bosniere nå er godt etablerte i det norske arbeidsmarkedet og at nyankomne bosniere kommer til et land hvor det allerede er mange veletablerte bosniere, og de kan eventuelt ha stor nytte av dem og deres kontaktnett. Andelen i I alt-kolonnen varierer en god del mellom de andre landene, avhengig av ulikheter i botidens fordeling. Blant dem med botid under to år er andelen gjennomgående høy (60-90 prosent, med Tyrkia som et uventet unntak). I grupper med noe lengre botid er det mange fra Somalia og Irak i husholdninger uten yrkestilknyttede i alle botidskategorier, det er mange fra Iran mellom 2 og 9 år, og mange fra Russland med botid også 2-4 år. Dette kan tyde på at for mange av landene i tabellen går det noe mer enn to år før man etableres på arbeidsmarkedet, mens det blant dem fra Somalia og Irak og i noen grad Iran kan manglende tilknytning til arbeidsmarkedet synes å være et mer vedvarende problem. Selv blant dem fra Somalia og Irak som tilhører en husholdning hvor hovedinntektstaker har mer enn ni års botid, tilhører halvparten husholdninger uten yrkestilknyttede. Dette er to-fire ganger mer enn for de andre landene i tabell 01.

Blant dem som er kommet fra landene utenfor EU er det naturlig nok relativt lave andeler som er i husholdninger uten arbeidstilknyttede blant dem som tilhører husholdninger hvor hovedinntektstakeren har arbeid som oppholdsgrunnlag. Familie er en langt viktigere innvandringsgrunn enn arbeid for innvandrere fra land utenfor EU (se tabell 00), og der er det betydelige variasjoner landene imellom. Høyest andel i husholdninger uten yrkestilknyttede har vi blant familieinnvandrere fra Somalia, Irak og Iran. Det er særlig høye tall for dem som kom sammen med familien, eller ble gjenforent med familiemedlemmer. Blant dem som er kommet for å etablere ny familie med en innvandrers eller en person født i Norge med to innvandrerforeldre, er andelen som tilhører en husholdning uten yrkestilknyttede like høy som for gjenforening for dem fra Somalia og Irak. Det at mange fra Somalia og Irak har så kort botid kan påvirke disse resultatene. For de andre landene er andelen i husholdninger uten yrkestilknyttede blant dem som er kommet

for å etablere seg med en i innvandrerbefolkningen ganske lav. Vi ser også at for innvandrere fra Pakistan, hvis familieetableringer i all hovedsak skjer med en herboende med pakistansk bakgrunn (Daugstad 2008), er andelen uten yrkestilknyttede klart lavere (bare 15 prosent) enn den er for innvandrere i alt (22 prosent). Denne andelen er lavere enn i alle andre grupper fra Pakistan, med unntak av dem som kommer for å etablere familie med en utenfor innvandrerbefolkningen (12 prosent).

For dem som tilhører en husholdning hvor hovedinntektstaker har kommet for å etablere seg med en person uten innvandrerbakgrunn, er andelen i husholdninger uten noen yrkestilknyttede lavere enn for andre grupper familieinnvandrere. Vi ser i tabell 00 at denne gruppen er like stor som de to andre undergruppene under "Familie". Flest slike innvandrere kommer fra land som Filippinene og Thailand, og disse landene er ikke spesifisert her.

Blant flyktningene er det stor variasjon i andelen som tilhører husholdninger uten yrkestilknyttede. En del av denne variasjonen henger sammen med botidsfordelingen, som tabell 01 viser. De høyeste andelen uten yrkestilknyttede finner vi selvfølgelig blant de landene hvor det er størst andel nyankomne. Men for noen av landene (særlig Somalia og Irak av de som er tatt med) tilhører halvparten husholdninger uten noen yrkestilknyttede, selv blant dem med minst ti års botid i Norge. Blant dem fra Sri Lanka, Bosnia-Hercegovina og Vietnam finner vi lavest andeler i husholdninger uten noen yrkestilknyttede. Mange herfra har bodd lenge i Norge. Men også innenfor hver botidsgruppe er det forskjeller landene imellom, og uansett botid har disse landene langt lavere andeler i husholdninger uten yrkestilknyttede enn andre flyktninger. Særlig er tallene for dem fra Sri Lanka relativt sett svært lave.

Det er såpass få som har kommet med utdanning som grunn for første innvandring og som fortsatt bor i landet at det ikke er grunnlag for å gi meningsfulle kommentarer til forskjellene landene imellom. Gruppen "Andre" er i hovedsak personer som kom før 1990 og som ikke var flyktninger. Deres bakgrunn er ulik for de ulike landene. Det vil blant disse være en god del med høy alder, og dette kan påvirke noen av gruppene. Selv i denne gruppen er andelen i husholdninger uten yrkestilknyttede stor for innvandrere fra Somalia og Irak. Det store tallet for Russland er basert på relativt få personer (om lag 200) og kan omfatte også noen personer som ble igjen i Norge etter 2. verdenskrigs avslutning.

2.2. Andel personer i husholdninger der yrkesinntekt er største inntekt

Det hovedinntrykket som gjennomgangen av variasjonen i yrkestilknytning gav oss (kap. 3.1), var at mønsteret i stor grad bestemmes av ulikheter i hvor raskt man kommer inn på arbeidsmarkedet. I tabell 02 ser mer direkte på dette. Tabellen viser andelen personer i husholdninger hvor yrkesinntekt er den største inntekten, for de samme gruppene som tabell 01. Personene er fordelt etter karakteristika ved hovedinntektstakeren. Andelen av personene som tilhører husholdninger der yrkesinntekt er den største inntekten er over 75 prosent for de fleste grupper for de tre EU-landene, både når vi grupperer etter botid og etter innvandringsgrunn.

Både for Tyrkia og Pakistan bor to av tre i husholdninger der yrkesinntekt er største inntekt. Dette gjelder også for dem med mer enn ni års botid. For de med noe kortere botid er andelen tre av fire. Dette er langt lavere andel enn blant EU-innvandrerne, på eller noe under nivået for Sri Lanka, Bosnia-Hercegovina og Vietnam, men langt over de andre flyktninglandene i tabell 02. Blant dem med botid ut over ni år er det såpass mange gamle fra Tyrkia og Pakistan at det nok er en økende andel som mottar ytelser fra Folketrygden knyttet til uførhet eller alder.

For de andre landene varierer denne andelen mye. Vi ser igjen at de fra Sri Lanka, Bosnia-Hercegovina, og Vietnam kommer godt ut, med gjennomsnitt på eller over 75 prosent, og at det er de med hovedinntektstaker med den korteste botiden som trekker ned. De fra Bosnia-Hercegovina kom i stor grad som flyktninger selv (se tabell 00), fra de andre landene er det større innslag av familieetablering og – gjenforening. Det er litt høyere andel i husholdninger hvor yrkesinntekt er størst blant dem med hovedinntektstaker som selv er kategorisert som flyktning enn det er for familierelaterte innvandrere fra disse landene. Dette kan ha en viss sammenheng med kort botid for de som er kommet lenge ”etterpå”. Disse ganske positive resultatene gjelder for de fleste kategorier i tabellen. Ett unntak er de med hovedinntektstaker som er nyankommet fra Vietnam, som har nesten lavest andel i husholdninger hvor yrkesinntekt er størst (31 prosent), men for de med noe lenger botid er andelen langt høyere.

For de andre landene som det er kommet mange flyktninger fra, varierer andelen i husholdninger hvor yrkesinntekt er størst. Relativt få fra Somalia bor i husholdninger hvor yrkesinntekten er størst. Dette gjelder uansett botid og innvandringsgrunn. Selv blant dem som har bodd her i mer enn ti år er andelen bare 40 prosent. Andelen blant dem som kom fra Irak som tilhører husholdninger hvor yrkesinntekten er største inntekt, er høyere enn fra Somalia (47 mot 31 prosent). Hovedforskjellen ligger blant dem fra Irak som tilhører en husholdning hvor hovedinntektstaker har botid 5-9 år. Disse utgjør hovedtyngden av innvandrere fra Irak (se tabell 00). For dem med lengst botid er det ingen forskjell mellom Irak og Somalia. Det samme så vi for andel personer uten yrkestilknyttede i tabell 01. Gruppen med 5-9 års botid fra Irak omfatter også de såkalte ”Muf”erne, om lag 2000 personer som ble gitt midlertidig opphold uten rett til familieforening omkring år 2000. Mange av disse fikk seinere varig oppholdstillatelse fordi var i arbeid, mens de fleste av dem uten arbeid måtte forlate landet. Takket være ”Muf”ernes relativt høye yrkesdeltaking kommer altså irakere bedre ut enn de ellers ville gjort, og som gjennomsnitt langt bedre enn de fra Somalia.

På målet i tabell 01 (andel personer i husholdninger uten yrkestilknyttede) kom Iran og Irak ut med resultater som var mer like enn resultatene i tabell 02, hvor de fra Iran hadde større andel enn de fra Irak i husholdninger hvor yrkesinntekt er største inntekt. Jeg mener dette kan tyde på at det er vanskelig både for dem fra Iran og fra Irak å komme inn på arbeidsmarkedet, men har en først fått jobb, er sannsynligheten for å tjene så godt at yrkesinntekten blir den største i husholdningen større for dem fra Iran enn dem fra Irak. Her vil nok også ulikheter i husholdningsstrukturen (se tabell 11) bety noe. Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse er langt større blant dem fra Irak enn blant dem fra Iran.

Som naturlig er, ser vi at det blant dem med hovedinntektstaker som er inne i introduksjonsordningen er svært lav andel i husholdninger hvor yrkesinntekt er størst. Alle flyktninger har lave andeler når de har relativt kort botid, men blant dem som har bodd i Norge lengre enn ni år, er andelen blant flyktninger nokså lik andelen for alle innvandrere under ett (69 mot 71 prosent).

3. Utdanning

Tabell 03 tilsvarer tabell 6.2 i Rapport 2008/19, og viser andelen personer som bor i husholdninger hvor hovedinntektstakeren har lav utdanning. Lav utdanning betyr i denne sammenheng at vedkommende hovedinntektstaker kun har grunnskole som sin høyeste utdanning (Rapport 2008/19, kap 2.5). Siden vi ikke har noen registrering av opplysninger om innvandrernes utdanning ved innvandringen, er det et hovedproblem med denne tabellen at jo kortere botid vi ser på, jo større er andelen med uoppgitt utdanning. Det kan likevel gi noe mening å se på dem med botid lenger enn ni år, selv om frafallet også i denne gruppen er for stort, og selektivt. Da ser vi at blant dem som kom fra Tyrkia og som tilhører en

husholdning hvor hovedinntektstaker kom for mer enn ni år siden bor over halvparten (56 prosent) i husholdninger hvor hovedinntektstakeren har lav utdanning. Andelen ligger mellom 40 og 50 prosent for dem fra Pakistan, Vietnam, Somalia og Irak. Lavest er andelen i husholdninger med hovedinntektstaker med lav utdanning for dem fra EU-landene, og fra Russland. Av flyktinglandene kommer Iran (26 prosent) og Bosnia-Hercegovina (33 prosent) nær gjennomsnittet av alle innvandrere. Det kan være interessant å legge merke til at blant noen av landene med lav utdanning er det lav utdanningssøking også blant personer født i Norge med to foreldre fra disse landene (eksempelvis Tyrkia), mens det blant andre land i samme gruppe er det meget stor andel av deres barn som tar høyere utdanning (eksempelvis Vietnam).

Andelen i husholdninger hvor hovedinntektstakeren har lav utdanning i de andre gruppene skal jeg ikke kommentere siden det som nevnt tidligere er en så stor og selektiv andel som vi ikke har utdanningsopplysninger for.

4. Mottak av sosialhjelp

Tabell 04 tilsvarende det andre panelet i tabell 6.3 i Rapport 2008/19, det som viser andel personer i husholdninger hvor hovedinntektstaker mottar sosialhjelp, uavhengig av beløpets størrelse. For en mer inngående beskrivelse og vurdering av denne variabel viser jeg til kapittel 2.5 i Rapport 2008/19. Igjen er det hovedinntektstakers botid og innvandringsgrunn som er kriteriet for grupperingene, ikke hver enkelt persons kjennemerker.

Det kan synes å være overraskende små forskjeller etter botid i de to øverste linjene. Her spiller sammensetningen av innvandrerguppen en viktig rolle. De siste par årene er det kommet svært mange arbeidsinnvandrere og relativt få flyktinger. Arbeidsinnvandrerne (se for eksempel Polen, Storbritannia og Tyskland i tabell 04) har svært lave andeler med sosialhjelp, særlig de første årene. Det er om lag en av tre innvandrere som tilhører en husholdning hvor hovedinntektstaker mottar sosialhjelp, og har botid mellom 2 og 9 år, mens andelen er langt lavere for dem som har bodd her lenger.

Blant flyktinger er andelen som tilhører en husholdning hvor hovedinntektstaker mottar sosialhjelp langt høyere enn blant andre innvandrere, ikke bare de første årene i Norge. Andelen synker heller ikke mye med økende botid, i hvert fall ikke før en kommer til lenger enn ti års botid. Blant dem med kortere botid enn ti år er andelen 50 prosent eller høyere, med ti år eller lengre botid er andelen klart lavere, men fortsatt tilhører flere enn en av fem en husholdning hvor hovedinntektstaker mottar sosialhjelp. Blant flyktinger som er inne i introordningen er det mer enn 75 prosent som tilhører en husholdning hvor hovedinntektstaker mottar sosialhjelp. Dette er høyere andeler enn for flyktinger som ikke er inne i denne ordningen. Mer spesifikke tall for deltakerne i Introduksjonsordningen som mottar supplerende sosialhjelp finnes hos Mathisen 2008.

Det er stor variasjon mellom enkeltland også om vi bare ser på flyktingland. Vi har i flere av de foregående tabellene sett at de fra Somalia og Irak kommer dårligere ut enn andre. Det samme ser vi her i tabell 04. Selv blant dem som bor i husholdninger hvor hovedinntektstaker har lenger botid enn ni år, mottar to av fem innvandrere fra disse landene sosialhjelp. De fra Sri Lanka (men også de fra Vietnam og Bosnia-Hercegovina) er preget av lave andeler med sosialhjelp, men heller ikke for dem er det så veldig klar nedgang med økende botid ut over to år. For russerne er andelen blant dem med mer enn fire års botid mye lavere enn blant dem med kortere botid. Det skyldes nok at det fra Russland de siste årene er kommet mange flyktinger, mens innvandringen var av mindre omfang og hadde mindre innslag av flyktinger tidligere.

Andelen med sosialhjelp blant dem fra Tyrkia og Pakistan ligger omkring 20 prosent i alle botidsgrupper, andelen for Tyrkia høyere enn for Pakistan. Dette er et klart lavere nivå enn blant de fleste flyktningland, selv om det er klart mer vanlig å motta sosialhjelp enn det er for gjennomsnittet av befolkningen i Norge. Heller ikke blant dem fra Tyrkia og Pakistan er det noe klar nedgang med økende botid for hovedinntektstaker.

Vi har allerede kommentert noen av de landene som det kommer mange flyktninger fra. Under innvandringsgrunn i tabell 04 ser vi at fra de landene vi har fått mange flyktninger fra de siste årene (Somalia, Irak og Russland) er andelen sosialhjelpsmottakere i husholdninger hvor hovedinntektstaker er kommet som flyktning, svært stor, mellom 53 og 68 prosent. Andre flyktningland har mye større andeler med lang botid, og også derfor er andelen som bor i husholdninger med hovedinntektstaker som mottok sosialhjelp betraktelig lavere. Andelen fra Vietnam er nede i 15 prosent, mens de fra Sri Lanka er helt nede på ni prosent.

Andelene er også høye blant dem fra Somalia og Irak som tilhører en husholdning hvor hovedinntektstaker er kommet enten for å gjenforenes med eller etablere ny familie med en herfra. Også for andre land er det noen høye tall blant familieinnvandrere. Særlig gjelder det familiegjening med en fra Iran, men tallene også her er lavere enn for de to nevnte landene. I tabell 04 viser Russland et annerledes mønster enn andre land det er kommet mange flyktninger fra. Der hovedinntektstaker har flukt som innvandringsgrunn så vi at andelen i husholdninger som mottar sosialhjelp var svært stor, 68 prosent. Imidlertid, når vi ser på dem med hovedinntektstaker som kom for familieetablering med en annen innvandrere, er andelen i husholdninger som mottar sosialhjelp bare 16 prosent. For dem som kommer fra Bosnia-Hercegovina, Sri Lanka og Vietnam er det relativt få som mottar sosialhjelp, for alle innvandringsgrunner for hovedinntektstaker. For familieinnvandrere til personer fra Tyrkia og Pakistan er andelen med sosialhjelp relativt lav. For eksempel er det bare 11 prosent av dem som tilhører en husholdning hvor hovedinntektstaker er fra Pakistan og som er kommet for å etablere familie, som mottar sosialhjelp. Andelen fra Sri Lanka er nede i 6 prosent. De store andelene som mottar sosialhjelp (over 50 prosent tilhører husholdninger der hovedinntektstaker mottar sosialhjelp) finner vi altså blant nyankomne flyktninger, og for flyktninger fra Irak og Somalia også blant de som bor i husholdninger hvor hovedinntektstaker har lengre botid. Andre innvandrere har oftest mye lavere andeler, men likevel høyt over gjennomsnittsnivået i befolkningen i Norge, på 5 prosent. Det viser seg, noe overraskende, at innenfor hvert land betyr hovedinntektstakers botid relativt lite for andelen som mottar sosialhjelp.

5. Kjennemerker ved lavinntektshusholdninger

Så følger fire tabeller (tabell 05-08) som viser andelen personer med lavinntekt i husholdninger karakterisert ved noen egenskaper ved husholdningen (tabell 05 og 06), eller ved hovedinntektstakeren i husholdningen (tabell 07 og 08). Dette tilsvarer fire av deltabellene tabell 6.6 i Rapport 2008/19. De andre kjennemerkene i denne tabellen mener vi ikke er sentrale nok til å skulle brukes i en så begrenset beskrivelse som denne vi her gjør. Vi trekker fortsatt inn botid og oppholdsgrunn, og må derfor dele opp tabellen noe mer enn i den tilsvarende i Rapp 2008/19. Til gjengjeld forenkler vi den ved å vise bare andelen med lavinntekt. Lavinntekt er definert som inntekt under 60 prosent av medianinntekten for hele befolkningen. Det er benyttet EU-skala. For nærmere beskrivelse av disse og andre variable vi bruker, vises til Rapport 2008/19. I ettertid ser vi nok at det kunne gitt et bedre bilde om vi hadde produsert tabeller tilsvarende 05-08 også for dem som ikke har lavinntekt.

5.1. Husholdninger uten yrkestilknyttede

Tabell 05 viser at andelen uten yrkestilknyttede husholdningsmedlemmer blant personer som lever i lavinntektshushold er svært høy for nesten alle grupper. Andelen synker litt med botid, men ikke mye. Vi har noen relativt lave andeler for EU-innvandrere (og andre) med botid ut over ti år, noe som nok skyldes at her er det en del pensjonister. For dem fra EU-landene med lavinntekt, og som har kortere botid er andelen uten noen yrkestilknyttede i husholdningen (riktignok små tall) like høye som hos alle andre.

Heller ikke for innvandringsgrunn er det forskjeller av betydning. Uansett innvandringsgrunn og hvilket land en kommer fra, er som ventet andelen uten yrkestilknyttede i husholdningen blant personer som lever i lavinntektshusholdninger svært høy.

5.2. Husholdninger der yrkesinntekt er største inntekt

Tabell 06 gir andel personer med lavinntekt som tilhører husholdninger der yrkesinntekt er viktigste inntektskilde. Her er det verdt å merke seg at i alle hovedgrupper er det vanligst ikke å være lavinntektshushold når yrkesinntekt er viktigste inntektskilde. Husholdninger med lavinntekt til tross for at yrkesinntekten er viktigste inntektskilde, er altså en liten og ganske spesiell gruppe, men som er verdt en viss oppmerksomhet når en skal forstå hvem som havner i lavinntekt. Andel personer med lavinntekt som tilhører husholdninger der yrkesinntekt er viktigste inntektskilde er betydelig høyere for dem med hovedinntektstaker med botid under to år enn den er for gruppene med botid lenger enn to år. Forskjellen når hovedinntektstakers botid er lenger enn to år, er ikke særlig stor, men andelen fortsetter å synke noe. Det er ikke særlige forskjeller mellom flyktninger og andre innvandrere, men andelen fortsetter å synke noe med økende botid. For de ytterst få husholdningene hvor hovedinntektstaker er med i introordningen er andelen som har yrkesinntekt som viktigste inntektskilde blant dem som lever i lavinntektshusholdninger nede på knappe ti prosent. For andre flyktninger er andelen langt høyere, og de samme landforskjellene vi ser her har vi også sett tidligere.

Når hovedinntektstakeren har under to års botid, er andelen som har yrkesinntekt som viktigste inntektskilde blant dem som lever i lavinntektshusholdninger over 50 prosent for flertallet av landene i tabellen, men ikke Storbritannia, Tyskland, Bosnia-Hercegovina, Sri Lanka eller Iran. Andelen synker med hovedinntektstakers økende botid for alle land, men raskere for flyktinglandene enn for andre. Etter mer enn ni års botid har fortsatt Somalia den høyeste andelen, deretter kommer Pakistan, Tyrkia og Irak. Det synes altså som om de som kommer fra mange av flyktinglandene tar del i en forbedring som går raskere enn for dem som kommer fra tradisjonelle arbeidsinnvandringsland utenfor EU. Somalia er det eneste klare unntaket her.

Ser vi på de ulike innvandringsgrunnene, kommer det fram et noe annet bilde enn det vi har sett før. Andelen personer som har yrkesinntekt som viktigste inntektskilde blant dem som lever i lavinntektshusholdninger er størst for dem fra Somalia når vi ser på hovedinntektstakere med flukt som innvandringsgrunn, 44 prosent. Dette forteller at blant flyktninger fra Somalia er det mange med lavinntekt selv i husholdninger hvor yrkesinntekten er den største inntekten. Det er lett å sette dette i sammenheng med at så mange flyktninger herfra har kort botid, men det er altså andre grupper med flyktninger med kort botid (som Irak og Russland) som ikke kommer så dårlig ut. Heller ikke forskjeller i gjennomsnittlig husholdningstørrelse (se tabell 11) forklarer hvorfor de fra Somalia kommer så dårlig ut. Etter Somalia har flyktninger fra Pakistan og Tyrkia (sammen med Irak) størst andel. Det er ikke så store antall flyktninger som er kommet fra Pakistan og Tyrkia, men andelen som har yrkesinntekt som viktigste inntektskilde blant dem som lever i lavinntektshusholdninger i denne spesielle gruppen som tabell 06 viser,

er altså større enn for flyktninger fra de fleste andre land. Grunnene til at det viser seg å være slik skal vi ikke spekulere over her.

For denne tabellen (06) kan det være på sin plass å si litt også om gruppen "Andre", dette er for det store flertallets vedkommende hovedinntektstakere som kom før 1990, og som ikke hadde flukt som innvandringsgrunn. De største gruppene kommer fra EU-landene og fra Pakistan og Tyrkia, og er en blanding av arbeidsinnvandrere og familieinnvandrere. Andelen personer som har yrkesinntekt som viktigste inntektskilde blant dem som lever i lavinntektshusholdninger er omtrent som gjennomsnittet for dem som kommer fra Tyrkia og Pakistan. Andelen er likevel høyere enn for de fleste andre i denne "rest"-kategorien, igjen med Somalia som det landet med flest med lavinntekt.

5.3. Lavinntekt i husholdninger der hovedinntektstaker har lav utdanning

Som nevnt tidligere vil enhver analyse av utdanning bli sterkt preget av at vi fortsatt ikke har opplysninger om utdanning tatt i utlandet for særlig mange av innvandrerne som er kommet de siste ti årene. Hvordan dette vil prege innholdet tabell 07 er vanskelig å overskue. Om vi i kommentarene til tabell 07 begrenser oss til å se på dem med mer enn ni års botid, er det stor andel med lavinntekt i husholdninger med hovedinntektstaker med lav utdanning som kommer fra Somalia og Irak, men også fra Pakistan og Tyrkia. Lave andeler er det blant innvandrere fra EU-landene, og fra Bosnia-Hercegovina, Sri Lanka, Russland og Vietnam.

Fordelingen etter innvandringsgrunn vil også være preget av at vi har mye bedre dekning av utdanningsinformasjon for dem med lengre botid enn ti år enn for dem med kortere botid. Det synes ikke som om noen av resultatene i tabell 07 gir grunnlag for å nyansere de resultatene vi har sett så langt.

5.4. Lavinntekt i husholdninger hvor hovedinntektstaker mottar sosialhjelp

I lavinntektshusholdninger er det som ventet store andeler som mottar sosialhjelp, uansett hvor lenge hovedinntektstakeren har bodd i Norge, eller hvilken innvandringsgrunn vedkommende hadde (tabell 08). Likevel er det noen interessante variasjoner i dette bildet. Ser vi på enkeltland, kommer det fram at 69 prosent av somaliere med lavinntekt mottar sosialhjelp, mot "bare" 31 prosent av britene i samme situasjon. Andelen er enda høyere blant dem med botid under to år. Her er andelen mellom 50 og 98 prosent sosialhjelpmottakere i lavinntektshusholdningene for alle unntatt dem fra Tyskland og Sri Lanka.

For dem fra Pakistan og Tyrkia som tilhører en husholdning hvor hovedinntektstaker har "Arbeid" som innvandringsgrunn er det store andeler i lavinntektsgruppen som tilhører en husholdning som mottar sosialhjelp, 75 og 71 prosent. Vi har i innledningen nevnt at innvandringsgrunnen ikke lar seg kode for de fleste som kom før 1990 og som ikke er flyktninger. Det er derfor få som er registrert med arbeid som oppholdsgrunnlag fra disse landene (vel 100, se tabell 00), men vi ser at i denne lille gruppen, så er andelen blant lavinntektstakerne som tilhører en husholdning som mottar sosialhjelp langt større enn for andre arbeidsinnvandrere med lavinntekt. For dem som tilhører en husholdning hvor hovedinntektstakeren hadde familie som innvandringsgrunn og som har lavinntekt, er andelen som mottar sosialhjelp gjennomgående høy i alle grupper. Den variasjonen det var landene imellom om arbeid var innvandringsgrunn, finner vi ikke igjen her. For dem med hovedinntektstaker som kom på grunnlag av flukt er det heller ikke store variasjoner, alle med lavinntekt har relativt høy andel i husholdninger med sosialhjelp.

6. Inntektsregnskap

Tabell 6.7 i Rapport 2008/19 gir et ganske detaljert inntektsregnskap for 2005 for hele befolkningen, for alle innvandrere, for ikke-vestlige innvandrere og for flyktninger. Alt er gruppert ut fra egenskapene til husholdningens hovedinntektstaker. I tabellen 09 gir vi den samme tabellen, men for 2006. I tillegg tar vi med en fordeling for norskfødte i alderen 25-34 år og som har to innvandrerforeldre, for å se i hvilken grad de som er født i Norge skiller seg fra de som er innvandret. Tabell 09 gir bakgrunn for de to neste tabellene, hvor innvandrere med lavinntekt fordeles etter botid og innvandringsgrunn (tabell 10), og spesifiseres for de vanlige landene i tabell 11.

6.1. Noen generelle refleksjoner

Når vi nå skal kommentere tabell 09, blir det klart at den nok burde vært kjørt for noen andre grupper i tillegg, av hensyn til å etablere relevante nok sammenlikningsgrupper. Det ble det dessverre ikke rom for å gjøre noe med innenfor dette prosjektets begrensede ramme. I et eventuelt videre arbeid langs disse linjene bør vi få med et par tabeller som kan gi mer direkte sammenlikningsgrunnlag for de norskfødte med innvandrerforeldre, for eksempel befolkningen i alt i de samme aldersgrupper hvor vi finner norskfødte med innvandrerforeldre.

Vi så ved juletider 2008 at slike enkle inntektsregnskap for innvandrere feilaktig kan bli oppfattet som et innvandrerregnskap, og bli brukt til å se om innvandrergrupper har positiv eller negativ ”innvirkning på statsregnskapet” (Aftenposten 24.12.2008). Disse tallene dekker selvfølgelig en altfor liten andel både av de utgiftene og de inntektene som er knyttet til personer bosatt i Norge til at betegnelsen ”innvandrerregnskap” kan brukes.

Vi skal først se litt på de gjennomsnittlige inntektstallene i tabell 09. Vi ser at innvandrerne har nesten 200 000 kr mindre i gjennomsnittlig samlet inntekt før skatt enn hele befolkningen. Ser vi på dem som ikke har lavinntekt, reduseres forskjellen til 100 000 kr. For dem med lavinntekt er forskjellen bare 15 000 kr. Den store forskjellen i gjennomsnittsinntekt skriver seg altså fra at det blant innvandrerne er en langt større andel med lavinntekt (30 prosent) enn i befolkningen under ett, 9 prosent. Om vi ser på inntekt etter skatt blir forskjellene mindre, og det blir enda tydeligere at det er andelen med lavinntekt som gjør at innvandrerne kommer så dårlig ut i gjennomsnittsinntekt. Flyktninger har lavere gjennomsnittsinntekt enn andre innvandrere, men blant dem med lavinntekt har flyktningene klart høyere inntekt enn de andre lavinntektsgruppene (innvandrere uten norsk bakgrunn, og hele befolkningen 25-65 år). De norskfødte i alderen 25-34 år med innvandrerforeldre har høyere gjennomsnittsinntekt enn andre innvandrere, til tross for at de er i en alder hvor deres gjennomsnittsinntekt fortsatt må forventes å stige i mange år framover. Disse relativt høye gjennomsnittsinntektene henger sammen med at andelen med lavinntekt er lav i denne gruppen (knappt 20 prosent), og at inntekten både for dem med og dem uten lavinntekt er relativt høy.

Det er overraskende små forskjeller i gjennomsnittlig husholdningsstørrelse mellom de gruppene som står i tabell 09. Gjennomsnittet ligger mellom 2,0 og 2,8, og den er i alle grupper lavere for dem med lavinntekt enn for de andre. Inntekt etter skatt per forbruksenhet er selvfølgelig høyest for dem som ikke er i lavinntekt. Den er mer enn tre ganger så høy som for dem med lavinntekt for hele befolkningen og blant alle innvandrere uten norsk bakgrunn, mens forskjellen mellom de to gruppene er mindre for de norskfødte med innvandrerforeldre og for flyktningene.

I tråd med det som står i Rapp 2008/19 som kommentar til dens tabell 6.7, ser vi i tabell 09 at yrkesinntekt naturligvis utgjør klart mindre andel av samlet inntekt

blant dem med lavinntekt enn blant dem som ikke har det. Overføringer utgjør mer enn yrkesinntekt for gruppen med lavinntekt i hele befolkningen, på samme måte som blant innvandrere med lavinntekt. For dem med lavinntekt blant flyktningene utgjør overføringer mer enn det dobbelte av yrkesinntekten. Blant innvandrerne med lavinntekt er det mindre andel pensjoner fra folketrygden, men mer sosialhjelp. Andelen av inntekten som stammer fra dagpenger ved arbeidsledighet, bostøtte og barnetrygd er omtrent lik. Flyktninger med lavinntekt mottar enda mer i sosialhjelp enn andre grupper, men heller ikke for dem utgjør sosialhjelp over 20 prosent av samlet inntekt. De som er norskfødte med innvandrerforeldre og tilhører lavinntektsgruppen har mindre andel overføringer enn andre med lavinntekt, det kommer mindre fra folketrygden, igjen er det nok aldersstrukturen som styrer dette, og de får mindre i sosialhjelp. Her hadde vært bedre å ha en sammenlikningsgruppe med tilsvarende alder som de norskfødte med innvandrerforeldre.

6.2. Botid

Tabell 10 viser inntektsregnskap blant husholdninger med lavinntekt hvor hovedinntektstaker er innvandrer. Forholdene for hele innvandrebefolkningen, det vil si ikke bare dem som har lavinntekt, regner vi som ivaretatt i kommentarene til tabell 09 over. Før vi kommenterer inntektens sammensetning, skal vi si litt om andelen av husholdningene som er lavinntekts-husholdninger dersom hovedinntektstaker er innvandrer innenfor hver av de gruppene tabellene vår gir (siste linje i tabell 10). Blant husholdninger med nyankommen hovedinntektstaker, er andelen av husholdningene med lavinntekt hele 60 prosent, og andelen er omtrent den samme der hovedinntektstaker er med i introordningen (57,4 prosent). Andelen synker mye med botiden, men selv med hovedinntektstaker med over 10 års botid er det en av fire husholdninger som er i lavinntekt.

Tabell 10 viser at inntektene i alt øker noe med hovedinntektstakers botid også for dem som er i lavinntektsgruppen. Samlet inntekt, og inntekt etter skatt per forbruksenhet er betydelig lavere for dem som har bodd i Norge kortere tid enn to år enn for andre. En mulig forklaring er at de har bodd i Norge og oppebåret inntekt her bare i en del av det ene året. Med mer enn to års botid øker inntekten noe, men de som har bodd 5-9 år og 10 år og over har samme inntekt per forbruksenhet. Inntektens sammensetning endrer seg mer. Blant dem med under to års botid er det svært mange arbeidsinnvandrere, og selv blant dem med lavinntekt blant disse er tre firedeler av inntekten yrkesinntekt. Med botid på 2 år eller mer, utgjør overføringene 60 prosent av inntektene. Med økende botid kommer en stadig større andel av inntekten fra pensjoner fra folketrygden, mens de andre overføringene avtar i betydning.

6.3. ... og innvandringsgrunn

Andelen av husholdningene som havner i lavinntekt varierer mindre mellom innvandringsgrunnene enn mellom botidskategoriene. Størst andel lavinntekts-husholdninger finner vi blant de husholdningene hvor hovedinntektstaker kom sammen med eller for å bli gjenforent med familiemedlemmer. Andelen blant husholdninger hvor hovedinntektstaker er arbeidsinnvandrer har høy andel (35,8 prosent), men dette henger nok sammen med at mange av dem har svært kort botid. At det er aller høyest andel der hovedinntektstaker kom for å ta utdanning er ikke så merkelig, og den laveste andelen, som vi finner under "Andre" skyldes som vi har sagt noen ganger at dette er en gruppe hvor de aller fleste har botid fra før 1990.

De som tilhører en husholdning hvor hovedinntektstaker er en innvandrer som kom som arbeidsinnvandrer har nesten all sin inntekt fra sitt yrke (93 prosent) selv om de havner i lavinntektsgruppen (tabell 10). De som hadde arbeid som innvandringsgrunn og faller i lavinntektsgruppen har klart lavere inntekt enn de i lavinntektsgruppen som har andre oppholdsgrunnlag. Uten at det kan belegges i våre data, kan en spekulere over om arbeidsinnvandrerne mangler deler av det

sikkerhetsnettet som plukker opp andre innvandrere uten adekvat inntektsgrunnlag. Familieinnvandring som hovedinntektstakers oppholdsgrunnlag gir høyere gjennomsnittsinntekt for dem som er i lavinntektsgruppen, og høyest er den for familieetablering hvor den herboende tilhører innvandrerbefolkningen. Dette er en gruppe hvor den gjennomsnittlige husholdningsstørrelse er størst (3,0 personer per husholdning), slik at regnet per forbruksenhet blir forskjellene mindre. De som fikk opphold i Norge for å ta utdanning her får naturlig nok mye lavere inntekter enn alle andre med lavinntekt.

De som kom som *flyktning* og som er i lavinntektsgruppen har høyere gjennomsnittsinntekt enn de som kom med de fleste andre innvandringsgrunnlag. Her er det de som er med i introordningen som kommer klart best ut, blant dem som kommer i lavinntektsgruppen. Dette kan peke i retning av at de som er inne i introordningen har en relativt god inntekt også når de faller under grensen for lavinntekt. Der hvor hovedinntektstaker er inne i introordningen er som nevnt inntekt etter skatt per forbruksenhet (EU-skalaen) høyere enn for andre grupper med lavinntekt, og vi ser dessuten at over 90 prosent av inntekten skriver seg fra overføringer, som for størstedelen vil være godtgjørelse for å delta i kurset. Introordningen skal sikre deltakeren en årsinntekt på 2G (124 000 kr), noe som så vidt faller under den lavinntektsgrensen vi benytter her.

6.4. Enkeltland

Tabell 10 viser i siste linje hvor stor andel av husholdningene som tilhører lavinntektsgruppen, og du finner tall for ulike land i tabell 11. Selv for dem med hovedinntektstaker fra EU-landene er andelen mellom 14 og 20 prosent. Tall for hele befolkningen (basert på tallene i tabell 09) viser at 9,1 prosent av husholdningene tilhører lavinntektshusholdninger, altså klart lavere enn alle grupper innvandrerhusholdninger vi ser på. Når andelen er så høy som 42 prosent for Polen, langt over gjennomsnittet for innvandrere på 32,6 prosent, skyldes nok det at svært mange herfra hadde meget kort botid i 2006. Med bakgrunn fra Bosnia-Hercegovina, Sri Lanka og Vietnam er andelen mellom 25 og 30 prosent, og fra Iran 31,7 prosent. Større andel lavinntektshusholdninger har vi fra Tyrkia og Pakistan, med om lag 40 prosent. Størst er andelen lavinntektshusholdninger fra Irak (48 prosent) og Somalia (62 prosent). De andelene som er størst finner vi blant land med de største husholdningene (tredje siste linje i tabell 11), men det er ingen entydig sammenheng her.

Igen minner vi om at inntektens sammensetning i tabell 11 gjelder bare personer som tilhører husholdninger med lavinntekt hvor hovedinntektstaker er innvandrer, vi gir altså ikke en beskrivelse av inntektsforholdene for alle innvandrere fra hvert av landene. De største gjennomsnittsinntektene blant dem med lavinntekt (tabell 11) har de fra Pakistan, Irak og Tyrkia. Dette er imidlertid grupper med de største husholdningene, så når inntekten regnes per forbruksenhet blir forskjellene mindre. Målt per forbruksenhet er inntekten størst blant lavinntektsgruppene fra Bosnia-Hercegovina og Irak. Begge disse gruppene har lave andeler yrkesinntekter og høye overføringer. Sosialhjelp utgjør mer enn 20 prosent av deres samlede inntekt, eller mellom 30 og 40 000 kr per husholdning, noe som også er tilfellet for somalierne (tabell 11). Pensjoner fra folketrygden utgjør en firedel av samlet inntekt for personer fra Tyrkia, Pakistan, Iran og Vietnam i husholdninger med lavinntekt. Dette vil i noen grad være aldersrelaterte ytelser, attføringspenger og uføretrygd som noen ganger kan gis flyktninger som ikke har fullt opptjente rettigheter i det norske trygdesystemet. For EU-landene er yrkesinntekten størst også i lavinntektsgruppene, slik den er blant dem fra Sri Lanka. For Pakistan er det like beløp i yrkesinntekt og overføringer for dem i lavinntektsgruppen.

7. Andel personer med årlig lavinntekt

Tabell 12 tilsvarende tabell 3.3 i Rapport 2008/19. Etter å ha gjengitt tall for 2006 i tabell 12, gir vi tilsvarende fordelinger for andelen med årlig inntekt etter skatt per forbruksenhet etter EU-skalaen i tabell 13 og etter OECD-skalaen i tabell 14. Siden EU-skalaen er den som brukes ellers i notatet, og den gir noe klarere forskjeller vil hovedvekten i kommentarene legges på den. For en drøfting av de ulike skalaene vises til Rapport 2008/19, og de referansene som står der.

Vi ser i tabell 12 at det er særlig stor forskjell mellom de to skalaene for aleneboende minstepensjonister, hvor det store flertallet (77 prosent) faller under EUs lavinntektsgrense, mens dette gjelder bare 3 prosent av dem når OECD-skalaen legges til grunn. Medianinntekten for OECD-skalaen er 201 000 kr, og 242 000 for EU-skalaen. 50 prosent av den første gir en grense for lavinntekt på 100 500 kr per forbruksenhet, mens 60 prosent av den andre utgjør 145 000. Flertallet av minstepensjonistene faller mellom disse to grensene. Av befolkningen i alt tilhører 5,8 prosent husholdninger som faller under den laveste grensen (OECDs), og 11,6 prosent under EUs grense (tabell 12). I husholdninger hvor hovedinntektstaker er innvandrere er det 21 prosent under den laveste og 30 prosent under den høyeste grensen. Blant flyktningene er det 40 prosent som faller under den høyeste grensen, mens det er over 50 prosent blant dem som er med i introordningen. Det er som nevnt en nyankommen gruppe som er med i introordningen, et tiltak for nettopp å bedre deres sjanser på arbeidsmarkedet (Mathisen 2008). Vi nevner også for sammenlikningens skyld at det er 51 prosent av alle dem som bor i husholdning der hovedinntektstaker mottar sosialhjelp som faller under EUs grense, og 30 prosent blant aleneboende under 35 år.

7.1. Botid og innvandringsgrunn for de enkelte landene

I avsnitt 7.2 til 7.4 ga vi noen tall for andelen av husholdningene som ble klassifisert som lavinntektshusholdninger, som bakgrunn for å tolke inntektens sammensetning blant dem. I dette avsnittet skal vi ha personene som telleenhet, ikke husholdningene. Selv om det er betydelige forskjeller i gjennomsnittlig husholdningsstørrelse, blir hovedtrekkene i bildet det samme om det er personer eller husholdninger som er enheten i vår beskrivelse.

Tabell 13 viser andel personer som bor i husholdninger hvor hovedinntektstaker er innvandrere, og hvor årlig inntekt etter skatt per forbruksenhet er under 60 prosent av medianinntektene etter EU-skalaen for de enkelte landene. Vi ser i I alt-kolonnen til venstre i tabellen at det er store variasjoner landene imellom. Det er nesten to av tre (64 prosent) av dem fra Somalia som faller under denne grensen, og halvparten (51 prosent) av dem fra Irak. Dette er grupper med relativt mange nyankomne flyktninger, men vi ser at nedgangen med økende botid er ganske beskjeden ut over to år. Det er betydelige andeler (nær 40 prosent) også fra Polen, Russland, Tyrkia og Pakistan. Den høye andelen fra Polen henger nok sammen med at mange har meget kort botid, og vi ser at de fra Polen ikke har spesielt høye andeler for dem med litt lenger botid. Russland er også preget av mange nyankomne, både flyktninger og andre. For begge disse nasjonalitetene synker andelen med hovedinntektstakerens økende botid. For dem fra Tyrkia og Pakistan skjer ikke dette i samme grad. Gruppene med botid utover to år har ingen betydelige forskjeller, og dette kan antyde at vi her står overfor grupper med ganske permanent lave inntekter.

På nivået under disse fire landene finner vi Iran og Vietnam med hhv. 27 og 24 prosent. For begge disse landene reduseres andelen med lav inntekt med økende botid. Vi ser i tabell 00 at andelen med lang botid er ganske høy for begge. De to flyktninglandene som kommer ut med beste økonomiske levekår målt på denne måten, er de fra Bosnia-Hercegovina og Sri Lanka. For disse er knapt 20 prosent under EUs grense på 60 prosent av medianinntekten. De fleste bosnierne i Norge kom for litt over ti år siden, mens innvandringen fra Sri Lanka har vært noe jevnere

fordelt over tiden. Vi ser tydelig at stadig færre havner under lavinntektsgrensen når vi ser på grupper med lengre botid. Lavest andel med lav inntekt er det fra Storbritannia og Tyskland, 10 prosent og 17 prosent. De siste årene er det kommet mange arbeidsinnvandrere fra Tyskland, og i likhet med dem fra Polen har de en betydelig andel under lavinntektsgrensen når botiden er under to år. De med litt lenger botid fra disse landene er på nivå med gjennomsnittet i Norge (som var 11,6 prosent).

Alle flyktninger sett under ett har stor andel under lavinntektsgrensen. Dette gjelder for praktisk talt alle land når botiden er under to år, deretter synker det raskt for de fleste nasjonaliteter, men ikke for innvandrere fra Somalia og Irak. Her er halvparten i de fleste botidsgruppene under EUs lavinntektsgrense, og de skiller seg på denne måten fra de andre flyktinglandene i tabell 13.

De som er kommet som flyktninger har høyere andel i husholdninger under lavinntektsgrensen enn gjennomsnittet (37 prosent mot 29 prosent for innvandrere i alt). Blant flyktingene er det store forskjeller etter landbakgrunn. De med en hovedinntektstaker med innvandringsgrunnlag flukt og som kommer fra Somalia og Irak har vi i flere sammenhenger sett har utbredt lavinntekt. Men også blant dem som bor i husholdninger hvor hovedinntektstaker er en flykting fra Russland, Tyrkia og Pakistan, er relativt mange under lavinntektsgrensen. På den annen side har vi en gruppe land hvor en lav andel kommer under denne grensen, Sri Lanka og Bosnia-Hercegovina som vi kunne vente, men også flyktninger fra Iran og Vietnam kommer klart under gjennomsnittet for flyktninger i alt. Disse forskjellene henger bare delvis sammen med ulikheter i botid.

Det er ikke mange fra landene utenfor EU som er kommet som arbeidsinnvandrere etter 1990, men blant de få som kom fra Tyrkia og Pakistan og tilhører en husholdning med en hovedinntektstaker med dette innvandringsgrunnlaget var det store andeler (55 og 66 prosent, se tabell 13) under lavinntektsgrensen. Blant andre arbeidsinnvandrere er andelen mye lavere. Polen er et unntak vi har omtalt tidligere, mange av de sist ankomne har nok inntekt bare for en del av året som kan telle med. De som er samlet under kolonneoverskriften "Andre" er som nevnt for det meste hovedinntektstakere kommet før 1990, og som ikke hadde flukt som oppholdsgrunnlag. I husholdninger med slik hovedinntektstaker er det fra Pakistan 33 prosent og fra Tyrkia 38 prosent som tilhører husholdninger under lavinntektsgrensen. Dette er de høyeste tallene i denne kolonnen, etter Somalia, og det er nesten det dobbelte av gjennomsnittet under "Andre".

For familieinnvandring er det store forskjeller i andel under lavinntektsgrensen avhengig av hva slags familieinnvandring som ligger til grunn for hovedinntektstakerens opphold. Der det er gjenforening eller at de har kommet samtidig (medfølging) er andelen under lavinntektsgrensen gjennomgående høy, og med unntak av EU-landene varierer den relativt lite mellom landene. Ved familieetablering med en person i innvandrerbefolkningen varierer det atskillig mer, og andelen er for alle land lavere enn for etablering. Vietnam er unntak fra dette. Blant somaliere som har kommet for å etablere familie med en herboende (oftest en annen somalier), har svært mange lav inntekt (59 prosent). Dette gjelder også dem fra Irak (44 prosent). For de fleste andre ligger andelen nær 20-30 prosent. Familieetablering med en person utenfor innvandrerbefolkningen og at vedkommende blir husholdningens hovedinntektstaker, er sjeldent for nesten alle disse landene. Tabell 00 viser at det utenom EØS-landene og Russland bare er fra Tyrkia at antallet er større enn 1 000, for ingen av de andre når det over 200. Det er høy andel med lavinntekt for Pakistan og i noen grad Tyrkia og Vietnam, og lavt for de andre.

Forskjellen mellom mønsteret i tabell 13 (med EU-skalaen) og tabell 14 (OECD-skalaen) er primært at andelen som faller under OECDs grense for lavinntekt blir langt lavere, siden inntektsgrensen i den er lavere. Noen forskjeller i

fordelingsmønsteret ser jeg ikke i denne raske gjennomgangen. Ved bruk av EU-skalaen kunne en muligens sagt at andelen med lav inntekt synker med økende botid for dem fra Tyrkia, men OECD-skalaen viser at det ikke er noen forskjell mellom de ulike botidsgruppene. Tabell 14 kan på denne måten brukes til å kontrollere tvilstilfeller i kommentarene til tabell 13.

8. Sammendrag

Det har lenge vært klart at innvandrere i Norge har dårligere økonomiske levekår og mye lavere inntekter enn de som ikke er innvandrere (se for eksempel Statistisk sentralbyrå 2008 og Daugstad (red) 2008). Det er også vel kjent fra de samme og andre kilder at det er svært store variasjoner i inntektsforholdene blant innvandrerne. Det er et behov for å gi en detaljert beskrivelse av denne variasjonsbredden for å få et bedre grunnlag for å vurdere lavinntektsforholdene blant innvandrere. Derfor har vi ment at det i tillegg til generelle tabeller som viser forholdene for innvandrere under ett, er nødvendig å trekke inn i beskrivelsen i hvert fall landbakgrunn, innvandringsgrunn (oppholdsgrunnlag) og botid. Mange andre variable er også relevante, men i et arbeid av såpass begrenset omfang som det foreliggende, er dette de viktigste.

Inntekten i vårt notat omfatter de kontante inntektene som husholdningen har, mens andre verdier ikke trekkes inn. Vi har valgt å legge *husholdningens* inntekt til grunn, og grupperer personene ut fra de egenskapene som *husholdningens hovedinntektstaker* har. Alle innvandrere grupperes etter hovedinntektstakers landbakgrunn, botid og innvandringsgrunn, siden det vil være hovedinntektstakers egenskaper som har mest å si for inntektsdannelsen. Dette er ikke den eneste mulige tilnærmingen, men vi velger å følge vi opplegget i Statistisk sentralbyrå 2008, som var utgangspunktet for dette prosjektet.

Av de 213 land og selvstyrte regioner som Norge har innvandring fra, har vi valgt ut de største, og de som er mest relevante i forståelsen og bekjempelsen av innvandrerfattigdom. Til sammenlikning har vi tatt med tre EU-land, Polen, Storbritannia og Tyskland. De to "gamle" arbeidsinnvandringslandene Tyrkia og Pakistan er med, fordi de er store og fordi det er påfallende lav yrkesdeltaking særlig blant kvinner fra disse landene. Dermed kan vi vente at de økonomiske levekårene vil være problematiske for mange. Vi har også med sju land hvor de fleste har kommet som flyktninger. Noen flyktninger kom for ganske lang tid siden (fra Vietnam, Iran, Sri Lanka og Bosnia-Hercegovina), mens andre er mer nyankomne: Irak, Somalia og Russland. I en mer omfattende analyse ville det være naturlig å trekke inn flere land.

Nyankomne flyktninger kommer dårlig ut i de fleste sammenhenger. De aller fleste (fem av seks) tilhører husholdninger hvor det ikke er noen yrkestilknyttede. Den andre enden representeres av arbeidsinnvandrere fra de gamle EU-landene, hvor dette gjelder bare en av seks.

Gjennomgående er det høye andeler i husholdninger uten yrkestilknyttede for nyankomne flyktninger, men andelen synker i varierende grad med økende botid. For dem fra Bosnia-Hercegovina, Sri Lanka og Vietnam kommer andelen raskt ned på et lavt nivå, det tar lenger tid for dem fra Russland og Iran, mens det blant dem fra Somalia og Irak med hovedinntektstaker med mer enn ni års botid fortsatt er halvparten som tilhører husholdninger uten noen yrkestilknyttede.

Innvandrere fra Pakistan og Tyrkia har høyere andel i husholdninger hvor det ikke er noen yrkestilknyttede enn det innvandrere fra Sri Lanka, Bosnia-Hercegovina og Vietnam har. Dette henger i noen grad sammen med alder og botidsfordeling, men forskjellene går igjen innenfor de fleste grupper. De fleste fra Pakistan og Tyrkia kom før 1990 og er ikke flyktninger. Derfor er det mange vi ikke har

innvandringsgrunn for. Blant dem med hovedinntektstakere med oppgitt innvandringsgrunn, er det flest som kom gjennom å etablere familie med en herboende innvandrer. Blant dem fra Pakistan i denne gruppen er det relativt få, bare 15 prosent, som tilhører en husholdning uten yrkestilknyttede. Dette er lavere enn for innvandrere fra andre land utenfor EU, og det skiller seg mye fra innvandrere fra flyktingland som etablerer familie med en herboende innvandrer. Familieinnvandring fra Pakistan skjer altså til husholdninger hvor andelen yrkestilknyttede er svært høy.

Vi beskriver også hvor stor andel som tilhører husholdninger hvor yrkesinntekt er største inntekt. Inntrykket her likner mye på det vi får når vi ser på andelen i husholdninger uten yrkestilknyttede. Det er den samme avhengighet av botid, og de samme land kommer positivt og negativt ut. Vi ser i tillegg en forskjell mellom flyktninger fra Iran og Irak. Det synes å være vanskelig å komme i arbeid både for dem fra Irak og Iran, men om de først lykkes med å finne arbeid, er det mer vanlig at yrkesinntekten er den største inntektskilden for dem fra Iran enn for dem fra Irak. Iraks større andel overføringer kan også henge sammen med at innvandrere fra Irak tilhører klart større husholdninger i gjennomsnitt (2,8 mot 2,3).

Blant flyktninger er andelen som tilhører en husholdning hvor hovedinntektstaker mottar sosialhjelp langt høyere enn blant andre innvandrere, ikke bare de første årene i Norge. Ikke for noen grupper synker andelen særlig mye med økende botid, i hvert fall ikke før en kommer til ti års botid. Selv blant dem som bor i husholdninger hvor hovedinntektstaker har lenger botid enn ni år, mottar to av fem fra Somalia og Irak sosialhjelp. De fra Sri Lanka (men også de fra Vietnam og Bosnia-Hercegovina) er preget av lave andeler med sosialhjelp, men heller ikke for dem er det veldig klar nedgang med økende botid ut over to år. Andelen med sosialhjelp blant dem fra Tyrkia og Pakistan ligger omkring 20 prosent i alle botidsgrupper, andelen for Tyrkia høyere enn for Pakistan. Dette er klart lavere nivå enn blant de fleste flyktingland, og for Pakistan også lavere andeler enn fra Bosnia-Hercegovina for de fleste store grupper. For familieinnvandrere til personer fra Tyrkia og Pakistan er andelen med sosialhjelp relativt lav sammenliknet med andre innvandringsgrupper, selv om andelen er klart høyere enn for befolkningen i Norge under ett. Andelen i husholdninger hvor hovedinntektstaker mottar sosialhjelp varierer mye etter botid og innvandringsgrunn, men det er også store forskjeller mellom landene innenfor hver gruppe.

Vi beskriver også, etter mønster av Rapport 2008/19, hva som kjennetegner dem med lavinntekt. Når fokus legges på dem med lavinntekt, blir resultatet selvfølgelig en elendighetsbeskrivelse, men vi minner igjen om at de fleste jo *ikke* tilhører gruppen av lavinntektstakere. Innenfor alle grupper i befolkningen, og blant innvandrere uansett botid, innvandringsgrunn og landbakgrunn, er det svært store andeler personer med lavinntekt dersom det ikke er noen yrkestilknyttede i husholdningen.

Andelen uten yrkestilknyttede husholdningsmedlemmer blant personer som lever i lavinntektshushold er svært høy for nesten alle grupper, men den er betydelig høyere for dem med hovedinntektstaker med botid under to år enn den er for gruppene med botid lenger enn to år. Etter mer enn ni års botid har fortsatt Somalia den høyeste andelen, deretter kommer Pakistan, Tyrkia og Irak. Det synes altså som om de som kommer fra mange av flyktinglandene får redusert sin andel som tilhører husholdninger uten yrkestilknyttede raskere enn dem som kommer fra tradisjonelle arbeidsinnvandringsland utenfor EU. Etter somaliske flyktninger har flyktninger fra Pakistan og Tyrkia (sammen med Irak) størst andel. Relativt få flyktninger er kommet fra Pakistan og Tyrkia, men andelen med lavinntekt i denne spesielle gruppen er altså større enn for flyktninger fra de fleste andre land.

Vi ser på andelen personer som har yrkesinntekt som viktigste inntektskilde blant dem som lever i lavinntektshusholdninger. For hovedinntektstakere med flukt som

innvandringsgrunn er andelen som lever i lavinntekt størst for dem fra Somalia, 44 prosent. Dette forteller at det blant flyktninger fra Somalia er mange med lavinntekt selv i husholdninger hvor yrkesinntekten er den størst inntekten. Det er lett å sette dette i sammenheng med at så mange flyktninger herfra har kort botid, men andre grupper av flyktninger med kort botid kommer ikke like dårlig ut. Heller ikke ulikheter i husholdningsstørrelse synes å være en hovedforklaring. Etter Somalia har flyktninger fra Pakistan og Tyrkia (sammen med Irak) størst andel.

Andelen av husholdningene som er lavinntektshusholdninger gir tilnærmet det samme mønsteret som tall basert på personer som telleenhet. Det er større andel lavinntektshusholdninger innenfor alle innvandrergupper enn det er i befolkningen under ett. Andelen er særlig stor for nyankomne, hele 60 prosent, men selv etter ti års botid er det fortsatt en av fire innvandrershusholdninger som er i lavinntekt, mot knapt ti prosent i hele befolkningen. Andelen varierer mye mellom opprinnelsesland, fra en av fire blant dem fra Bosnia-Hercegovina og Sri Lanka til tre av fem av somaliske husholdninger.

Det er store forskjeller i gjennomsnittsinntekt, avhengig av innvandrerbakgrunn, og hvor innvandreren kommer fra. Mye av forskjellene skriver seg fra at andelen med lavinntekt er mye større blant innvandrerne, men det er også lavere gjennomsnittsinntekt blant innvandrere både innenfor og utenfor lavinntektsgruppen. Sammensetningen av inntekten er også forskjellig for innvandrere og andre. Blant innvandrerne med lavinntekt utgjør pensjoner fra Folketrygden en relativt liten andel siden de er relativt unge, men de får mer i sosialhjelp. Flyktninger med lavinntekt får mest i sosialhjelp, men selv blant dem utgjør sosialhjelp mindre enn 20 prosent av samlet inntekt.

Når vi ser på andelen personer med lavinntekt, velger vi her å legge størst vekt på EU-skalaen, som legger grensen for lavinntekt atskillig høyere enn OECD-skalaen. Det innbyrdes forholdet mellom de enkelte innvandrerguppene påvirkes lite av valg av skala. 12 prosent av befolkningen faller under EUs lavinntektsgrense, mens dette gjelder 30 prosent blant dem som har en hovedinntektstaker som er innvandrere, og 40 prosent om hovedinntektstakeren er flyktning.

Nesten to av tre av dem fra Somalia faller under grensen for lavinntekt, og halvparten av dem fra Irak. Dette er grupper med relativt mange nyankomne flyktninger. Det er betydelige andeler (nær to av fem) også fra Polen, Russland, Tyrkia og Pakistan. Den høye andelen fra Polen henger nok sammen med at mange har meget kort botid. Russland er også preget av mange nyankomne, både flyktninger og andre. For begge disse nasjonalitetene synker andelen med hovedinntektstakerens økende botid. For dem fra Tyrkia og Pakistan skjer ikke dette i samme grad. Gruppene med botid utover to år har ingen betydelige forskjeller, og dette kan antyde at vi her står overfor grupper med ganske permanent lave inntekter. Andelen fra Iran og Vietnam er nær en av fire. Begge landene har stor andel med lang botid i Norge.

De to flyktninglandene som kommer ut med beste økonomiske levekår målt på denne måten, er Bosnia-Hercegovina og Sri Lanka. For disse er knapt 20 prosent under EUs grense for lavinntekt. Nedgangen med økende botid i andel under lavinntektsgrensen er tydelig. Lavest andel med lavinntekt er det fra Storbritannia og Tyskland, 10 prosent og 17 prosent. De siste årene er det kommet mange arbeidsinnvandrere fra Tyskland, og i likhet med dem fra Polen har de en betydelig andel under lavinntektsgrensen når botiden er under to år.

Alle flyktninger sett under ett har stor andel under lavinntektsgrensen. Dette gjelder for praktisk talt alle land når botiden er under to år, deretter synker det nokså raskt for de fleste nasjonaliteter, men ikke for de fra Somalia og Irak.

For familieinnvandring er det store forskjeller i andel under lavinntektsgrensen avhengig av hovedinntektstakerens type familieinnvandring. Der det er gjenforening eller at de har kommet samtidig (medfølging), er andelen under lavinntektsgrensen gjennomgående høy, og med unntak av EU-landene varierer den relativt lite mellom landene. Ved familieetablering med en person i innvandrerbefolkningen varierer det atskillig mer mellom landene, og andelen er for alle lavere enn for etablering. Svært høye andeler med lav inntekt ser vi for dem fra Somalia som har kommet for å etablere familie med en herboende.

Vi har trukket ut de flyktningene som er deltakere i introduksjonsordningen i tabellene. I tabellene omfatter dette personer i husholdninger hvor hovedinntektstaker mottok introduksjonsstønad på over 1G (62 161 kroner) i 2006. I slike husholdninger er det få yrkestilknyttede, og svært mange mottar supplerende sosialhjelp. Andelen som faller under EUs lavinntektsgrense er noe større blant dem som er inne i introduksjonsordningen enn blant dem utenfor, men det er samme andel i begge grupper som faller under OECDs lavinntektsgrense på 101 000 kr. Med en inntekt på 2G (godtgjørelse for ett års fulltids deltakelse i introordningen) vil en plasseres under EUs, men over OECDs lavinntektsgrense. De som er inne i ordningen har selvfølgelig mye kortere botid enn andre, og Mathisen 2008 viser at en betydelig andel av dem som gjennomfører introduksjonskursene kommer raskt ut i arbeid. Enkelte analyser av lavinntekt i Norge gjennomføres uten å inkludere studenter, siden de kan antas å ha midlertidig lavinntekt mens de studerer, før de får arbeid og bedre inntekt når studiene er gjennomført. Etter samme logikk kunne en analysere innvandreres lavinntekt uten å trekke inn deltakerne i introduksjonsordningen. Antall deltakere i introordningen er likevel ikke større, og deres økonomiske levekår atskillig ikke mer fra andre nyankomne flyktninger enn at dette ikke synes nødvendig å gjøre. Resultater fra lavinntektsanalyser vil neppe påvirkes mye av en slik utsortering, men det er altså viktig å se inntektens nivå og sammensetning i relasjon til botid.

Hvilket land en innvandrer kommer fra synes å være gjennomgående av stor betydning for de økonomiske levekår vedkommende kommer til å få i Norge. Landbakgrunn er selvfølgelig ikke det eneste som betyr noe, i dette notatet har vi sett både hvordan botid og innvandringsgrunn påvirker ulikheter i levekår. For de fleste grupper skjer en konsistent bedring av de økonomiske levekårene med økende botid. Det er lett å tenke seg at det vil være slik, siden både språkkunnskaper, nettverk, arbeidslivserfaring og mange andre faktorer som påvirker levekårene er av avhengig av botid. Vi har også sett betydningen av den innvandringsgrunn som husholdningens hovedinntektstaker har, ved at arbeidsinnvandring gir grunnlag for betydelig bedre levekår enn andre oppholdsgrunnlag. Men vi har også sett at de som kommer for å etablere familie med en person utenfor innvandrerbefolkningen har gode utsikter til gode økonomiske levekår. Som følge av at innvandrerne fra ulike land har svært ulik fordeling etter botid og innvandringsgrunn (og de fleste andre dimensjoner), vil innvandrerne fra de enkelte land ha svært ulike økonomiske levekår.

Vi skal imidlertid se at ulikheter i sammensetning bare i begrenset grad forklarer alle levekårforskjeller, og at det er betydelige forskjeller landene imellom også når vi ser på grupper med lik botid og lik innvandringsgrunn. Ikke overraskende har innvandrere fra Storbritannia og Tyskland de beste økonomiske levekår, selv om det også for dem tar litt tid før de er på høyde med gjennomsnittet i Norge. Dette er for en stor del personer som tilhører en husholdning hvor hovedinntektstakeren er kommet hit for å jobbe, og som har høy kompetanse i arbeidsmarkedet og gode forutsetninger for å forstå det norske samfunnets virkemåte, og som relativt lett kan tilegne seg det som er nødvendig av språkkunnskaper. Innvandringen fra Polen har etter 2004 skjedd innenfor det samme lovverket som innvandringen fra resten av EU. Det er kommet svært mange flere fra Polen enn fra noe annet land de siste årene. Vi antar at en stor andel med lavinntekt blant nyankomne herfra kan ha sammenheng med at mange av dem er kommet så sent i 2006 at de ikke har rukket

å tjene nok det året til å bli registrert som yrkestilknyttede. Dersom det er etterslep i registreringen av arbeidsforhold, vil det også slå sterkest ut for grupper hvor andelen nyankomne er stor.

I oversikten har vi med de to tradisjonelle arbeidsinnvandrerlandene, Pakistan og Tyrkia. Siden våre data om hvem som er arbeidsinnvandrer ikke går lenger tilbake enn til 1990, er det få fra disse landene med arbeid som innvandringsgrunn. Likevel er det mange arbeidsinnvandrere blant dem som kom før stoppen for arbeidsinnvandring i 1975. Seinere har familieinnvandring vært dominerende. Innvandrerne fra disse to landene har lav yrkesdeltaking, særlig kvinnene. Det er også mindre vanlig å bo i en husholdning hvor yrkesinntekt er største inntekt enn det er blant flere av flyktninglandene. Innvandrere fra begge landene kommer i våre tabeller ofte dårligere ut enn flyktninger fra flere av landene, også når vi ser på grupper med lik botid. Det er også en del flyktninger fra disse landene, og de har økonomiske levekår som likner på flyktninger fra Iran mer enn på dem fra Sri Lanka. Det hadde ikke vært overraskende om flyktninger som kommer til et land hvor de har et betydelig antall landsmenn med lang botid ville fått bedre levekår enn andre flyktninger, men slik synes det ikke å være i dette tilfellet. De som kommer fra Pakistan og Tyrkia gjennom familieetablering med en herboende innvandrer synes å få bedre økonomiske levekår enn andre innvandrere fra disse landene. Blant disse er det en liten andel som tilhørte husholdninger hvor hovedinntektstaker mottok sosialhjelp. Det har i noen år vært stilt ulike forsørgerkrav for familieetablering. Det kan synes som om disse kravene sørger for at dette blir husholdninger uten store overføringer, med også de som er kommet før slik krav ble innført har en betydelig grad av økonomisk selvhjulpenhet.

Innvandrere fra Bosnia-Hercegovina og Sri Lanka er for en stor del flyktninger og familieetablerte med flyktninger. Målt på alle måter i våre tabeller synes de å ha relativt gode økonomiske levekår, slik vi har hatt inntrykk av i mange år. Begge grupper har mange med relativt lang botid, men de skiller seg også ut på en positiv måte innenfor de fleste botider. Når det går såpass bra også for dem med kort botid fra disse to landene kan det henge samme med at innvandrere herfra kommer til ganske store og veletablerte grupper i Norge, og at de kanskje kan greie å trekke fordeler av deres erfaringer og deres nettverk. Vi ser ikke denne sammenhengen for de andre landene.

Tall fra den tiden innvandrere fra Bosnia-Hercegovina og Sri Lanka var nyetablerte viser det samme (Østby 2001). Flyktninger fra Vietnam kunne ikke beskrives så positivt i 2001. Det har tatt lenger tid for dem å skaffe seg gode økonomiske levekår, men i våre data er de nå klart bedre stilt enn mange andre flyktninggrupper, og nesten på nivå med Bosnia-Hercegovina og Sri Lanka. For innvandrere fra disse to landene har botiden hatt en gunstig effekt. Det er åpenbart vanskeligere økonomi blant iranere enn blant disse to gruppene, til tross for at botiden ikke er fundamentalt forskjellig. Det har tatt lang tid for iranere i etablere seg, men botiden synes gjennomgående å ha hatt en gunstig effekt.

Innvandrere fra Somalia og Irak har dårlige levekår i mange sammenhenger, vist både her og andre steder. Når en vurderer andeler med lavinntekt eller annet må en også ta med i betraktning at dette er grupper med kort botid, og at flyktninger fra Vietnam er eksempel på at det kan gå seg til, selv om det tar lang tid. Hvorvidt flyktningene fra disse to landene vil følge den positive, men langsomme utviklingen vietnameserne har hatt, vet vi ikke i dag. Det kan synes som om omfanget av lavinntekt for dem fra Somalia og Irak blir redusert langsommere med økende botid enn det som var tilfelle for vietnameserne tidligere. Flyktninger fra Iran synes å ha en noe bedre framgang med økende botid enn dem fra Somalia, men for begge grupper tar det lang tid å oppnå en viss økonomisk standard.

Innvandringen fra Russland består av to helt ulike grupper. Mange er flyktninger fra Tsjetsjenia, mens andre (særlig kvinner) er kommet for å inngå ekteskap med en

uten innvandrerbakgrunn. Deres vei inn i det norske samfunnet vil være helt forskjellig. Det kan synes som om russiske flyktningers levekår er bedre for dem med lenger botid, men at bedringen ikke skjer like raskt som blant dem fra Sri Lanka og Bosnia-Hercegovina. Det er mulig at de flyktingene fra Russland som har lang botid på flere måter atskiller seg fra de siste års tsjetsjenske flyktinger. For å unngå slike kilder til usikkerhet, ville det vært nødvendig å følge den enkelte innvandrere i registrene fra innvandringen og framover, slik det ble gjort i Østby 2001. Dette er imidlertid et meget krevende arbeid, både datamessig og analytisk, og har ikke plass innenfor et så begrenset prosjekt som det inneværende.

9. Noen hovedresultater

Igjen må vi minne om at vi baserer våre inntektsdata på husholdningens inntekt, og at de individuelle karakteristika som den beskrives langs, er basert på *hovedinntektstakers* egenskaper. Det må tas med i alle tolkninger av de resultatene som presenteres i dette notatet.

Det er en mye større andel med lavinntekt blant innvandrere (30 prosent) enn i befolkningen ellers (12 prosent), og størst er andelen blant flyktingene, 40 prosent. Mye av disse forskjellene skyldes variasjon i andelen som bor i husholdninger uten noen med lønnet arbeid. Når gjennomsnittsinntekten blant innvandrere er lavere enn i resten av befolkningen, skyldes det primært at andelen blant innvandrerne som har lavinntekt er mye større enn i gjennomsnittet av befolkningen. Gjennomsnittsinntekten er noe lavere enn for gjennomsnittet i befolkningen under ett for innvandrere både i og utenfor lavinntektsgruppen, men dette bidrar mindre.

Det er store forskjeller landene i mellom, og hovedskillet blant dem vi ser på i dette notatet er mellom dem fra Storbritannia, Tyskland og Polen på den ene siden, og de ni landene i Øst-Europa, Asia og Afrika på den andre. Selv om andelen blant innvandrere fra Polen som har lavinntekt er klart større enn fra Storbritannia og Tyskland, er dette er situasjon som preges av at det i løpet av 2006 kom så mange fra Polen at deres inntekt ikke tilsvarer en årsinntekt.

Blant de ni øvrige landene er det betydelige forskjeller, men også noen likheter. De har vanskelig for å få komme uten ved flukt eller av familiegrunner. De er ikke primært kommet som arbeidstakere, som mange fra de tre førstnevnte er. Hvilke lands innvandrere til Norge som greier seg best og dårligst blant disse ni, varierer noe med hvilke mål vi legger til grunn, men noen hovedtrekk er ganske robuste.

Det er innvandrerne fra Bosnia-Hercegovina og Sri Lanka som har lavest andel i lavinntekt. Dette gjelder for alle botidsgrupper, og uansett hovedinntektstakers oppholdsgrunnlag. De som kommer fra Somalia og Irak kommer gjennomgående dårligst ut. Dette gjelder innenfor alle botidsgrupper, og er altså ikke bare et resultat av at mange herfra er ankommet relativt nylig. I andel med lavinntekt kommer Iran og Vietnam relativt likt ut, på nivået etter Sri Lanka og Bosnia-Hercegovina. Etter noen års opphold har innvandrere fra Iran og Vietnam lavere andel i lavinntekt enn dem fra Pakistan og Tyrkia. Disse to sistnevnte landene har en relativt lik innvandringshistorie til Norge, og har nokså like inntektsforhold. Det er kommet et tusentalls flyktinger fra disse landene, men de greier seg ikke bedre enn flyktinger fra Somalia og Irak, og dårligere enn andre innvandrere fra Pakistan og Tyrkia. Russland lar seg ikke passe inn i denne enkle rangeringen siden innvandringen derfra har skiftet karakter de siste årene. Fram til omtrent år 2000 var de fleste som kom fra Russland kvinner som inngikk ekteskap med menn uten innvandrerbakgrunn, og deres andel med lavinntekt var på nivå med dem fra Bosnia-Hercegovina og Sri Lanka. Etter år 2000 er det også vært et betydelig innslag av flyktinger, vesentlig fra Tsjetsjenia, og deres andel med lavinntekt likner på andre nyankomne flyktnings.

Gjennomgående har flyktninger har en vanskeligere vei inn i det norske samfunnet enn det andre innvandrere har. Alle nyankomne flyktninger har høy sannsynlighet for å være i en lavinntektsgruppe, særlig fordi de fleste er i Introduksjonsordningen de første årene. Det har vist seg at mange går fra introduksjonskurs til arbeid, slik at flyktingenes utsikter til å komme ut av lavinntekt etter kurset, er gode. Flyktninger med lang botid kom til Norge før Introduksjonsordningen ble obligatorisk for alle, og for dem varierer andelen i lavinntekt svært mye mellom landene. Det er de samme landene som merker seg ut i positiv og i negativ retning her som i forrige avsnitt.

Andelen med lavinntekt blant dem som er i en husholdning hvor hovedinntektstaker har opphold av familierelaterte grunner likner på gjennomsnittet fra de respektive landene. For alle gjelder at de som har kommet sammen med familien eller for å bli gjenforent med den, har de høyeste andelen med lavinntekt. Det er lavest andel i lavinntekt der hvor oppholdsgrunlaget gjelder familieetablering med en som ikke er innvandrer.

Økende botid fører til redusert andel i lavinntekt, men i svært varierende grad. Alle, også de fra våre naboland, starter på et høyt nivå med lavinntekt når de kommer til Norge. Andelen synker raskt for de fleste, men selv etter ti år er det høye andeler med lavinntekt for dem fra Irak og særlig Somalia. For de innvandrergruppene som har vært her lengst, øker andelen med lavinntekt etter ti års botid, trolig som en følge av at det i denne gruppen etter hvert er mange som nærmer seg vanlig pensjonsalder, og andelen uføretrygdede er høy.

Denne effekten av botid kommer av at sysselsettingen øker med økende botid. Dette gjelder særlig for flyktninger, som trenger en tid i Norge før de er klare for arbeidsmarkedet. Arbeidsinnvandrere kommer med en arbeidstillatelse i handa, og for dem vil andelen som tilhører husholdninger uten noen yrkestilknyttede være svakt synkende, i hvert fall på lang sikt.

Andelen som bor i husholdninger der hovedinntektstaker mottar sosialhjelp viser ingen særlig systematisk samvariasjon med botiden. Ofte er andelen høyere etter noen få år enn den er de første par årene etter innvandringen. Andelen er som vi nå vil vente, høyest blant innvandrere fra Somalia og Irak. Mer overraskende er at andelen er under gjennomsnittet for dem fra Pakistan, på nivå mellom Sri Lanka og Bosnia-Hercegovina.

De som er født i Norge med to foreldre som er innvandrere er foreløpig ganske unge, men mange har etter hvert blitt gamle nok til at vi kan se på deres inntekter den første tiden de er i arbeid. De gjør det inntektsmessig mye bedre enn innvandrerne, og likner mer på gjennomsnittet i Norge enn de likner på innvandrerne.

Referanser

Aaberge, R. and A. Langørgen (2006): "Measuring the Benefits from Public Services: The Effects of Local Government Spending on the Distribution of Income in Norway", *Review of Income and Wealth*, **52**, 61-83.

Aftenposten 23.12.2008 og 24.12.2008. Artikler om "Innvandererregnskap".

Blom, S. og K. Henriksen (red) (2008): *Levekår blant innvandrere i Norge 2005/2006*. Rapporter 2008/5. Statistisk sentralbyrå

Daugstad, G (red) (2008): *Innvandring og innvandrere 2008*. Statistiske analyser 103. Statistisk sentralbyrå

Daugstad, G. (2008): *Ekteskap over landegrensene*. Rapporter 2008/41. Statistisk sentralbyrå

Kirkeberg, M.I. (2008): *Inntekt*. Kapittel 5 i Daugstad (red) (2008).

Mathisen, B. (2008): *Monitor for introduksjonsordningen 2008*. Rapporter 2008/52. Statistisk sentralbyrå

Pettersen, S. Vatne (red) (2009): *Innvandrere i norske kommuner. Demografi, levekår og deltakelse i arbeidsstyrken*. Rapporter 2009/36. Statistisk sentralbyrå

Statistisk sentralbyrå (2008): *Økonomi og levekår for ulike grupper, 2007*. Rapporter 2008/19.

Statistisk sentralbyrå (2009): *Økonomi og levekår for ulike grupper, 2008*. Rapporter 2009/1

Østby, L. (2001): *Beskrivelse av nyankomne flyktningers vei inn i det norske samfunnet*. Notater 2001/23. Statistisk sentralbyrå

Vedlegg: Tabeller

Tabell 00. Antall personer¹ tilhørende innvandringsgrunnene pr. 1. januar 2007, etter hovedinntektstakers botid, innvandringsgrunn og landbakgrunn. Antall, 2006

	Botid										Innvandringsgrunn						
	Under 2 år					10 år og over					Arbeid	I alt	Gjenforening og medfølging	Familie		Utdanning	Andre
	I alt	2 - 4 år	5 - 9 år	10 år og over	Arbeid	I alt	2 - 4 år	5 - 9 år	10 år og over	Familie- etablering, herboende tilhører innvandringsbefolkningen				Familie- etablering med person utenfor innvandringsbefolkningen			
Innvandrere i alt	398 429	41 629	86 666	238 199	42 563	65 803	24 224	20 374	21 205	134 756	11 180	144 127					
Personer 25-65 år	221 441	27 039	46 889	129 268	30 496	33 822	10 677	10 261	12 884	68 592	6 851	81 680					
<i>Utvählte land</i>																	
Polen	17 972	9 518	1 183	5 402	11 360	2 285	776	302	1 207	1 142	461	2 724					
Storbritannia	13 564	1 158	1 968	9 523	4 289	1 673	339	54	1 280	74	154	7 374					
Russland	8 399	1 440	2 585	1 692	808	2 725	1 118	156	1 451	3 747	903	2 16					
Tyrkia	13 765	284	2 480	10 437	254	5 625	1 770	2 529	1 326	1 720	70	6 096					
Tyskland	15 171	3 021	3 386	7 109	7 538	1 227	499	66	662	87	860	5 459					
Bosnia-Hercegovina	15 414	177	1 560	13 374	198	858	332	425	101	13 883	52	423					
Somalia	18 948	907	9 070	6 237	:	3 323	2 894	422	7	15 298	:	322					
Sri Lanka	12 742	257	1 396	10 729	70	2 537	1 008	1 472	57	7 975	101	2 059					
Irak	20 721	830	13 275	5 378	51	3 139	2 567	524	48	17 363	10	158					
Iran	14 657	353	3 411	9 943	199	1 506	694	682	130	12 047	122	783					
Pakistan	25 047	362	2 982	21 032	360	6 476	1 503	4 779	194	1 680	132	16 399					
Vietnam	17 886	287	908	16 478	55	2 959	1 527	1 299	133	13 857	65	950					
Flyktninger i alt	155 844	8 136	45 806	86 598	283	20 602	11 114	8 106	1 382	134 707	224	28					
<i>Av dette</i>																	
Flyktninger med i introordningen ²	10 588	3 080	1 013	:	:	757	668	82	7	9 799	25	5					
Flyktninger utenfor introordningen	145 256	5 056	44 793	:	:	19 845	10 446	8 024	1 375	124 908	199	23					

¹ Studenthusholdninger er utelatt.

² Omfatter personer i husholdning der hovedinntektstakeren er førstegenerasjonsinnvandrer uten norsk bakgrunn.

³ Omfatter personer i husholdning der hovedinntektstakeren er flyktning og mottok introduksjonsstønad over 1G (62 161 kroner) i 2006.

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger 2006

Tabell 01. Indikatorer for yrkestilknytning¹. Innvandrerhusholdning² pr. 1. januar 2007, etter hovedinntektstakers botid, innvandringsgrunn og landbakgrunn. 2006. Prosent

Andel personer i husholdninger ² uten noen yrkestilknyttede ⁴	Botid				Innvandringsgrunn								
	I alt	Under 2 år	2 - 4 år	5 - 9 år	10 år og over	Arbeid	I alt	Gjenforening og medfølgende	Familie-etablering hvor herboende tilhører innvandrerbefolkningen	Familie-etablering med person utenfor innvandrerbefolkningen	Flukt	Utdanning	Andre
Innvandrere i alt	28	45	37	27	24	15	26	37	22	16	36	43	24
Personer 25-65 år	23	39	30	22	20	16	21	29	20	16	33	37	18
<i>Utvalgte land</i>													
Polen	24	30	7	10	23	24	22	33	17	17	19	27	28
Storbritannia	16	13	10	7	18	6	10	20	9	8	:	14	23
Russland	40	77	53	21	18	11	22	29	21	17	62	28	50
Tyrkia	28	47	26	21	29	21	23	25	25	15	32	:	32
Tyskland	17	23	8	5	23	8	10	16	3	5	:	30	30
Bosnia-Hercegovina	19	34	13	20	19	5	23	45	:	8	19	:	33
Somalia	61	91	74	60	51	:	64	64	60	:	60	:	51
Sri Lanka	13	61	21	18	11	:	18	27	12	:	11	49	10
Irak	45	73	60	40	52	:	48	48	55	:	45	:	34
Iran	32	60	55	39	26	12	42	50	37	17	31	25	21
Pakistan	25	62	22	18	25	21	19	30	15	12	32	41	26
Vietnam	22	79	27	33	20	:	27	27	28	26	20	:	19
Flyktninger i alt	36	84	61	39	26	4	38	46	30	13	36	28	61
<i>Av dette</i>													
Flyktninger med i introordningen ³	85	92	82	78	:	:	81	82	76	:	85	:	:
Flyktninger utenfor introordningen	33	79	44	38	26	3	36	44	29	13	32	:	:

¹ Studenthusholdninger er utelatt.

² Omfatter personer i husholdning der hovedinntektstakeren er førstegenerasjonsinnvandrer uten norsk bakgrunn.

³ Omfatter personer i husholdning der hovedinntektstakeren er flyktning og mottok introduksjonsstønning over 1G (62 161 kroner) i 2006.

⁴ Som yrkestilknyttet regnes personer som har lønn og/eller netto næringsinntekt større enn folketrygdens minstefølse/minstestepensjon.

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger 2006

Tabell 02. Indikatorene for yrkestilknytning¹. Innvandrerrusholdninger¹ pr. 1. januar 2007, etter hovedinntektstakers botid, innvandringsgrunn og landbakgrunn, 2006. Prosent

Andel personer i husholdninger ² der yrkesinntekt er største inntekt	Botid					Innvandringsgrunn				Utdanning	Andre					
	Under 2 år		2 - 4 år		5 - 9 år		10 år og over		Arbeid			I alt	Gjenforening og medfølgning	Familie-etablering hvor herboende tilhører innvandrerbefolkningen	Familie-etablering med person utenfor innvandrerbefolkningen	Flukt
	I alt	71	62	68	71	94	71	61								
Innvandrere i alt	70	71	62	68	71	94	71	61	72	81	58	76	73			
Personer 25-65 år	75	78	70	75	76	94	76	68	76	82	62	81	79			
<i>Utvählte land</i>																
Polen	88	93	96	90	75	95	76	69	81	80	81	94	69			
Storbritannia	83	91	90	93	80	94	90	81	81	93	:	88	75			
Russland	56	28	38	76	80	92	75	71	72	78	29	86	49			
Tyrkia	66	73	74	74	64	85	73	72	67	84	61	:	61			
Tyskland	84	90	93	95	74	96	90	84	:	93	:	81	67			
Bosnia-Hercegovina	77	76	84	76	78	96	71	52	82	89	78	:	63			
Somalia	31	14	20	29	41	:	31	31	33	:	31	:	46			
Sri Lanka	83	53	76	78	84	:	74	68	78	:	85	81	86			
Irak	47	29	34	51	41	:	44	44	40	:	47	:	61			
Iran	64	46	43	54	70	91	56	48	59	86	63	80	79			
Pakistan	68	50	77	79	67	81	78	68	81	74	61	73	65			
Vietnam	74	31	75	60	75	:	68	70	66	74	75	:	75			
Flyktninger i alt	58	16	33	52	69	94	56	48	63	84	58	67	43			
Av dette																
Flyktninger med i introordningen ³	6	3	8	7	:	:	8	5	24	:	6	:	:			
Flyktninger utenfor introordningen	61	24	51	53	69	95	58	50	64	84	62	:	:			

¹ Studenthusholdninger er utelatt.

² Omfatter personer i husholdning der hovedinntektstakeren er førstegenerasjonsinnvandreren uten norsk bakgrunn.

³ Omfatter personer i husholdning der hovedinntektstakeren er flyktning og mottok introduksjonsstønad over 1G (62 161 kroner) i 2006.

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger 2006

Tabell 03. Indikatorer for utdanning¹. Innvandrerhusholdninger² pr. 1. januar 2007, etter hovedinntektstakers botid, innvandringsgrunn og landbakgrunn. 2006. Prosent

Andel personer i husholdninger ² der hovedinntektstaker har lav utdanning	Botid				Innvandringsgrunn				Flukt	Utdanning	Andre
	Under 2 år		10 år og over		Familie		Innvandringsgrunn				
	2-4 år	5-9 år	Arbeid	I alt	Gjenforening og medfølgning	Familie-etablering hvor herboende tilhører innvandrerbefolkningen	Familie-etablering med person utenfor innvandrerbefolkningen	Utdanning			
Innvandrere i alt	24	31	2	28	35	27	21	32	5	23	
Personer 25-65 år	30	39	2	35	55	28	23	41	6	31	
<i>Utvählte land</i>											
Polen	6	18	:	22	20	19	24	13	3	15	
Storbritannia	11	14	4	13	13	11	13	:	5	15	
Russland	15	18	3	21	26	10	18	15	4	15	
Tyrkia	47	56	14	40	54	38	26	50	:	55	
Tyskland	6	11	2	9	11	:	8	:	3	12	
Bosnia-Hercegovina	31	33	1	20	27	17	14	32	:	24	
Somalia	35	45	:	41	42	32	:	34	:	22	
Sri Lanka	33	35	:	35	37	33	:	37	:	16	
Irak	33	41	:	32	34	26	:	33	:	15	
Iran	27	26	1	24	29	21	14	29	0	11	
Pakistan	44	49	18	31	43	27	32	37	8	50	
Vietnam	43	46	:	39	50	28	19	45	8	38	
Flyktninger i alt	32	37	:	32	37	28	18	32	17	11	
Av dette											
Flyktninger med i introordningen ³	9	:	:	8	8	6	:	9	:	:	
Flyktninger utenfor introordningen	34	37	:	33	39	28	19	34	:	:	

¹ Studenthusholdninger er utelatt.

² Omfatter personer i husholdning der hovedinntektstakeren er førstegenerasjonsinnvandrer uten norsk bakgrunn.

³ Omfatter personer i husholdning der hovedinntektstakeren er flyktning og mottok introduksjonsstønad over 1G (62 161 kroner) i 2006.

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger 2006

Tabell 04. Indikatorer for økonomisk utsatthet¹. Innvandrershusholdninger² pr. 1. januar 2007, etter hovedinntektstakers botid, innvandringsgrunn og landbakgrunn. 2006. Prosent

Andel personer i husholdninger ² der hovedinntektstaker mottar sosialhjelp	Botid					Innvandringsgrunn					Flukt	Utdanning	Andre	
	I alt		10 år og over		Arbeid	Familie		Familie-		innvandrings- befolkningen				innvandrings- befolkningen
	Under 2 år	2 - 4 år	5 - 9 år	10 år og over		Gjenforening og medfølgning	herboende tilhører innvandrings- befolkningen	Familie-etablering hvor tilhører innvandrings- befolkningen	Familie-etablering med person utenfor innvandrings- befolkningen					
Innvandrere i alt	19	15	34	30	13	2	20	31	16	11	37	3	7	
Personer 25-65 år	15	10	26	24	12	1	17	25	15	11	33	2	7	
<i>Utvalgte land</i>														
Polen	3	1	2	6	8	1	11	14	8	11	7	1	7	
Storbritannia	3	2	2	2	4	2	3	6	:	2	:	:	4	
Russland	36	52	61	20	8	2	15	19	16	13	68	2	15	
Tyrkia	19	21	24	23	17	17	20	23	18	18	31	:	15	
Tyskland	2	1	3	2	3	2	4	7	:	2	:	:	3	
Bosnia-Hercegovina	22	10	27	27	22	:	20	35	12	6	23	:	13	
Somalia	59	63	75	67	41	:	56	58	40	:	61	:	38	
Sri Lanka	9	10	15	17	8	:	12	20	6	:	9	2	7	
Irak	52	56	67	55	42	:	52	56	37	:	53	:	26	
Iran	29	29	58	48	20	2	33	43	26	19	30	:	9	
Pakistan	13	17	13	15	13	13	13	18	11	15	26	2	12	
Vietnam	16	38	14	24	15	:	22	27	17	14	15	:	17	
Flyktninger i alt	37	67	65	50	22	5	35	46	22	20	37	24	54	
Av dette														
Flyktninger med i introordningen ³	78	81	76	81	:	:	76	78	62	:	78	:	:	
Flyktninger utenfor introordningen	34	58	57	50	22	4	33	44	21	19	34	:	:	

¹ Studenthusholdninger er utelatt.

² Omfatter personer i husholdning der hovedinntektstakeren er førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn.

³ Omfatter personer i husholdning der hovedinntektstakeren er flyktning og mottok introduksjonsstønad over 1G (62 161 kroner) i 2006.

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger 2006

Tabell 05. Indikatorer for personer med lavinntekt^{1, 4}. Innvandrerrusholdning² pr. 1. januar 2007, etter hovedinntektstakers botid, innvandringsgrunn og landbakgrunn. 2006. Prosent.

	Botid					Innvandringsgrunn								
						Familie								
	I alt	Under 2 år	2 - 4 år	5 - 9 år	10 år og over	Arbeid	I alt	Gjenforening og medfølgning	Familie-etablering hvorboende tilhører innvandrerbefolkningen	Familie-etablering med person utenfor innvandrerbefolkningen	Flukt	Utdanning	Andre	
Andel personer¹ med lavinntekt⁴ som tilhører husholdninger² uten noen yrkestilknyttede³														
Innvandrere i alt	67	93	74	72	55	98	72	78	67	65	71	97	48	
Personer 25-65 år	71	94	74	73	60	98	73	79	69	69	71	97	56	
<i>Utvählte land</i>														
Polen	86	100	97	75	53	100	79	89	78	67	61	100	44	
Storbritannia	39	90	99	86	28	88	74	84	100	65	:	86	27	
Russland	76	85	75	68	62	95	69	73	70	64	76	91	52	
Tyrkia	69	96	86	76	66	91	75	86	67	76	78	:	62	
Tyskland	55	100	95	86	29	94	75	88	:	47	:	100	31	
Bosnia-Hercegovina	63	80	85	62	62	89	62	61	56	100	64	:	40	
Somalia	75	87	71	74	76	:	77	79	64	:	74	:	74	
Sri Lanka	76	96	80	78	72	:	80	84	73	:	73	100	68	
Irak	77	90	77	76	75	:	73	75	64	:	78	:	69	
Iran	60	87	67	58	58	100	59	67	49	55	60	100	62	
Pakistan	76	93	83	89	74	99	85	89	83	91	80	100	72	
Vietnam	68	100	81	54	67	:	66	73	59	74	68	:	68	
Flyktninger i alt	71	82	70	72	68	91	71	75	63	73	71	67	88	
<i>Av dette</i>														
Flyktninger med i introordningen ³	69	67	68	83	:	:	84	86	73	33	68	:	:	
Flyktninger utenfor introordningen	71	93	72	71	68	100	70	74	63	74	72	:	:	

¹ Studenthusholdninger er utelatt.

² Omfatter personer i husholdning der hovedinntektstakeren er førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn.

³ Omfatter personer i husholdning der hovedinntektstakeren er flyktning og mottok introduksjonsstønad over 1G (62 161 kroner) i 2006.

⁴ Lavinntekt er definert som inntekt under 60 prosent av medianinntekten for alle. EU-skala

⁵ Som yrkestilknyttet regnes personer som har lønn og/eller netto næringsinntekt større enn folketrygdens minstepensjon/minstepensjon.

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger 2006

Tabell 06. Indikatorer for personer med lavinntekt^{1,4}. Innvandrersusholdning² pr. 1. januar 2007 etter hovedinntektstakers botid, innvandringsgrunn og landbakgrunn. Prosent. 2006.

	Botid				Innvandringsgrunn									
	I alt	Under 2 år	2-4 år	5-9 år	10 år og over	Arbeid	I alt	Gjenforening og medfølgning	Familie etablering hvor herboende tilhører innvandrerbefolkningen	Familie etablering med person utenfor innvandrerbefolkningen	Flukt	Utdanning	Andre	
Andel personer¹ med lavinntekt⁴ som tilhører husholdninger² der yrkesinntekt er største inntekt														
Innvandrere i alt	17	46	20	16	11	26	18	25	18	13	16	37	11	
Personer 25-65 år	15	42	18	14	10	26	16	20	17	12	14	35	9	
<i>Utvalgte land</i>														
Polen	34	52	20	12	8	44	14	19	18	11	8	41	6	
Storbritannia	6	15	10	5	4	7	11	27	18	7	:	5	4	
Russland	18	56	26	12	8	20	13	16	12	11	19	27	11	
Tyrkia	23	50	27	22	23	49	24	33	21	19	28	:	20	
Tyskland	13	35	9	8	6	16	11	14	:	9	:	24	5	
Bosnia-Hercegovina	7	34	10	9	6	13	7	8	6	11	7	:	8	
Somalia	44	72	41	47	40	:	44	43	52	:	44	:	40	
Sri Lanka	11	41	18	19	9	:	16	16	16	:	10	51	9	
Irak	28	58	35	28	23	:	30	33	22	:	28	:	17	
Iran	12	35	19	17	10	21	13	18	11	9	11	22	14	
Pakistan	28	55	28	26	28	59	27	34	25	25	35	38	27	
Vietnam	12	53	33	20	11	:	16	13	19	23	11	:	9	
Flyktninger i alt	17	39	26	24	13	19	20	26	15	15	16	26	8	
Av dette														
Flyktninger med i introordningen ³	12	9	9	41	:	:	13	22	:	:	12	:	:	
Flyktninger utenfor introordningen	17	41	28	24	13	19	20	26	15	15	16	:	:	

¹ Studenthusholdninger er utelatt.

² Omfatter personer i husholdning der hovedinntektstakeren er førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn.

³ Omfatter personer i husholdning der hovedinntektstakeren er flyktning og mottok introduksjonsstønad over 1 G (62 161 kroner) i 2006.

⁴ Lavinntekt er definert som inntekt under 60 prosent av medianinntekten for alle. EU-skala

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger 2006

Tabell 07. Indikatorer for personer med lavinntekt^{1,4}. Innvandrerrusholdning² pr. 1. januar 2007, etter hovedinntektstakers botid, innvandringsgrunn og landbakgrunn. 2006. Prosent

Andel personer ¹ med lavinntekt ⁴ som tilhører husholdninger ² der hovedinntektstaker har lav utdanning	Botid					Innvandringsgrunn											
	I alt	Under 2 år		2 - 4 år		5 - 9 år		10 år og over		Arbeid	I alt	Gjenforening og medfølgning	Familie-etablering hvorboende tilhører innvandrerbefolkningen	Familie-etablering med person utenfor innvandrerbefolkningen	Flukt	Utdanning	Andre
		år	år	år	år	år	år	år	år								
Innvandrere i alt	34	57	47	43	31	27	35	42	31	25	38	36	30				
Personer 25-65 år	32	60	46	40	30	24	34	41	29	24	36	40	27				
<i>Utvalgte land</i>																	
Polen	26	100	43	32	24	29	22	29	20	20	38	44	25				
Storbritannia	14	:	33	13	14	9	14	33	:	9	:	:	15				
Russland	33	86	38	32	24	:	27	34	27	19	39	43	38				
Tyrkia	40	:	31	44	40	51	41	48	35	38	47	:	37				
Tyskland	20	50	55	24	19	21	23	40	:	8	:	41	18				
Bosnia-Hercegovina	19	:	29	25	19	:	34	48	23	7	18	:	25				
Somalia	63	89	65	63	63	:	64	66	40	:	63	:	67				
Sri Lanka	23	50	35	25	23	:	27	26	28	:	21	25	29				
Irak	51	25	52	49	53	:	41	43	33	:	52	:	17				
Iran	34	46	42	34	33	50	34	40	28	17	34	:	45				
Pakistan	43	50	51	44	43	70	40	44	38	40	55	40	42				
Vietnam	26	71	33	37	25	:	24	21	28	32	26	:	24				
Flyktninger i alt	38	49	49	46	33	39	39	45	30	24	38	31	:				
Av dette																	
Flyktninger med i introordningen ³	54	36	53	61	:	:	70	77	:	:	53	:	:				
Flyktninger utenfor introordningen	38	55	48	46	33	39	39	45	30	24	37	:	:				

¹ Studenthusholdninger er utelatt.

² Omfatter personer i husholdning der hovedinntektstakeren er førstegenerasjonsinnvandrer uten norsk bakgrunn.

³ Omfatter personer i husholdning der hovedinntektstakeren er flyktning og mottok introduksjonsstønad over 1G (62 161 kroner) i 2006.

⁴ Lavinntekt er definert som inntekt under 60 prosent av medianinntekten for alle. EU-skala

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger 2006

Tabell 08. Indikatorer for personer med lavinntekt^{1,4}. Innvandrerhusholdning² pr. 1. januar 2007, etter hovedinntektstakers botid, innvandringsgrunn og landbakgrunn. 2006. Prosent

	Botid					Innvandringsgrunn								
						Familie								
	I alt	Under 2 år	2 - 4 år	5 - 9 år	10 år og over	I alt	Arbeid	Gjenforening og medfølgning	innvandringsbefolkningen	Familie-etablering hvor herboende tilhører innvandringsbefolkningen	Familie-etablering med person utenfor innvandringsbefolkningen	Flukt	Utdanning	Andre
Andel personer¹ med lavinntekt⁴ som tilhører husholdninger² der hovedinntektstaker mottar sosialhjelp														
Innvandrere ¹ i alt	57	73	58	59	52	47	54	57	52	46	46	59	46	49
Personer 25-65 år	54	69	55	56	50	44	50	52	51	46	46	57	47	47
<i>Utvählte land</i>														
Polen	48	52	36	33	51	33	52	55	61	48	57	57	100	44
Storbritannia	31	50	40	16	32	34	20	37	:	10	:	:	:	33
Russland	58	70	56	49	44	17	44	43	28	47	60	60	28	58
Tyrkia	59	73	59	57	60	71	60	68	57	52	64	64	:	56
Tyskland	33	35	37	28	34	21	53	53	:	40	:	:	100	34
Bosnia-Hercegovina	43	50	39	42	43	:	43	54	20	17	43	:	:	31
Somalia	69	80	67	71	66	:	66	65	67	:	70	:	:	62
Sri Lanka	47	42	47	48	47	:	47	45	51	:	47	47	50	50
Irak	65	80	66	64	65	:	62	63	56	:	66	:	:	37
Iran	45	62	52	44	44	33	45	47	40	44	46	46	:	45
Pakistan	65	56	53	71	65	75	65	59	68	76	67	67	100	65
Vietnam	48	98	67	45	45	:	43	42	45	58	50	50	:	33
Flyktninger i alt	59	74	59	60	53	62	56	59	49	44	59	44	41	60
Av dette														
Flyktninger med i introordningen ³	63	61	62	79	:	:	77	80	61	14	62	62	:	:
Flyktninger utenfor introordningen	58	84	57	60	53	58	54	57	48	45	59	45	:	:

¹ Studenthusholdninger er utelatt.² Omfatter personer i husholdning der hovedinntektstakeren er førstegenerasjonsinnvandrer uten norsk bakgrunn.³ Omfatter personer i husholdning der hovedinntektstakeren er flyktning og mottok introduksjonsstønad over 1G (62 161 kroner) i 2006.⁴ Lavinntekt er definert som inntekt under 60 prosent av medianinntekten for alle. EU-skala

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger 2006

Tabell 09. Inntektsregnskap for hele befolkningen¹ der hovedinntektstaker er 25-65 år og husholdninger der hovedinntektstaker er innvandrere. 2006. Gjennomsnitt og andel av samlet inntekt. Kroner og prosent.

	Hele befolkningen 25-65 år						Innvandrere uten norsk bakgrunn						Norskfødte med innvandrerforeldre, 25-34 år						Flyktninger	
	Alle	Ikke lavinntekt	Med lavinntekt ²	Alle	Ikke lavinntekt	Med lavinntekt ²	Alle	Ikke lavinntekt	Med lavinntekt ²	Alle	Ikke lavinntekt	Med lavinntekt ²	Alle	Ikke lavinntekt	Med lavinntekt ²	Alle	Ikke lavinntekt	Med lavinntekt ²		
Yrkesinntekt	82	83	47	76	80	45	82	84	59	67	75	31								
Kapitalinntekter ³	5	5	3	3	3	1	2	2	1	1	1	0								
Overføringer	13	12	50	22	17	54	16	15	39	32	23	69								
Av dette:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0								
Pensjoner fra folketrygden	7	7	26	10	9	18	9	8	16	10	9	15								
Dagpenger ved arbeidsledighet	1	1	3	1	1	3	1	1	4	2	2	4								
Barnetrygd	2	1	5	2	2	5	2	1	5	3	3	7								
Bostøtte	0	0	2	1	0	3	0	0	1	2	1	5								
Sosialhjelp	0	0	7	2	1	12	1	0	6	6	3	19								
Grunn- og hjelpestønad	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0								
Kontantstøtte	0	0	1	1	0	2	1	1	3	1	1	2								
Samlet inntekt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100								
Samlet inntekt	605 400	648 800	172 200	416 400	547 700	145 300	499 300	576 300	181 600	359 200	475 100	177 800								
Inntekt etter skatt	444 900	475 400	140 600	318 000	410 200	127 300	385 600	441 300	155 300	291 000	373 800	161 300								
Inntekt etter skatt pr. forbruksenhet (EU-skala) ⁴	273 300	291 600	90 600	200 500	257 800	82 100	225 100	255 900	98 000	172 900	221 100	97 400								
Antall personer i husholdningen	2,5	2,5	2,0	2,3	2,5	2,1	2,7	2,8	2,3	2,7	2,8	2,5								
Antall husholdninger i alt	1 526 144	1 387 172	138 972	169 859	114 471	55 388	2 365	1 904	461	58 172	35 495	22 677								

¹ Studenthusholdninger er utelatt.

² Lavinntekt er definert som inntekt under 60 prosent av medianinntekten for alle. EU-skala

³ Negative kapitalinntekter er satt lik 0.

⁴ Omfatter også negative kapitalinntekter.

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger 2006

Tabell 10. Inntektsregnskap for husholdninger¹ der hovedinntektstaker er innvandrere² og med lavinntekt³. Fordelt etter botid og innvandringsgrunn. Gjennomsnitt og andel av samlet inntekt. Kroner og prosent. 2006.

	Botid					Innvandringsgrunn					Flyktninger					
	Under 2 år		5 - 9 år		10 år og over	Familie		Familie- etablering		Ut danning	Flyktning med i inn-ordning	Flyktninger utenfor inn-ordning	Flyktninger med i inn-ordning	Flyktninger utenfor inn-ordning		
	I alt	Arbeid	I alt	Gjen- ening og med- følg	Familie- etablering hvor her- boende tilhører innvan- drefol- befolk- ningen	Familie- etablering med person utenfor inn- vandrere- befolk- ningen	Flukt	Andre								
Yrkesinntekt	45	76	40	41	39	93	47	44	49	52	30	87	44	31	8	34
Kapitalinntekter ⁴	1	0	0	1	1	0	1	1	1	2	0	2	2	0	0	0
Overføringer	54	24	60	58	60	6	52	56	50	45	69	11	54	69	92	65
Av dette	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pensjoner fra folketrygden	18	1	3	11	30	1	13	12	14	16	16	2	33	15	1	17
Dagpenger ved arbeidsledighet	3	0	2	5	3	1	4	4	5	6	4	2	2	4	0	4
Barnetrygd	5	3	6	7	5	2	7	7	9	6	7	2	4	7	7	7
Bostøtte	3	2	5	4	3	0	3	4	3	2	5	0	2	5	8	5
Sosialhjelp	12	7	13	19	9	1	12	14	9	9	19	1	5	19	11	20
Grunn- og hjelpestønad	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kontantstøtte	2	1	2	3	1	1	3	2	4	2	2	1	1	2	1	2
Samlet inntekt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Samlet inntekt	145 300	82 600	150 200	176 700	173 900	110 400	152 900	136 600	189 100	157 500	180 400	43 100	148 100	177 800	219 500	173 000
Inntekt etter skatt	127 300	69 900	133 800	158 400	151 900	89 300	134 200	122 700	166 900	130 400	163 600	35 500	127 300	161 300	199 500	157 000
Inntekt etter skatt pr. forbruksenhet (EU-skala) ⁵	82 100	54 600	88 100	94 800	94 300	69 600	82 800	79 900	91 100	81 800	98 700	30 700	84 100	97 400	119 700	94 900
Antall personer i husholdningen	2,1	1,5	2,1	2,5	2,3	1,5	2,3	2,1	3,0	2,1	2,6	1,2	1,9	2,5	2,8	2,5
Antall husholdninger i alt	55 388	16 191	5 824	10 926	22 447	8 322	8 805	4 840	1 937	2 028	19 403	4 880	13 978	22 677	2 307	20 370
Andel husholdninger i alt	32,6	60,6	38,6	31,6	24,0	35,8	34,8	47,8	29,9	23,3	38,6	65,3	22,0	39,0	57,4	37,6

¹ Studenthusholdninger er utelatt.

² Omfatter personer i husholdning der hovedinntektstakeren er førstegenerasjonsinnvandreren uten norsk bakgrunn.

³ Lavinntekt er definert som inntekt under 60 prosent av medianinntekten for alle. EU-skala

⁴ Negative kapitalinntekter er satt lik 0.

⁵ Omfatter også negative kapitalinntekter.

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger 2006

Tabell 11. Inntektsregnskap for husholdninger¹ der hovedinntektstaker er innvandrere² og med lavinntekt³. Fordelt etter landbakgrunn. 2006. Gjennomsnitt og andel av samlet inntekt. Kroner og prosent.

	Landbakgrunn													
	I alt	Polen	Storbritannia	Russland	Tyrkia	Tyskland	Bosnia-Hercegovina	Somalia	Lanka	Sri Lanka	Irak	Iran	Pakistan	Vietnam
Yrkesinntekt	45	86	51	35	45	69	33	27	54	30	34	49	39	
Kapitalinntekter ⁴	1	0	5	1	1	2	0	0	1	0	0	1	1	
Overføringer	54	14	44	64	54	29	67	73	46	70	66	50	60	
Av dette:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Pensjoner fra folketrygden	18	6	28	7	26	17	16	9	13	17	26	24	26	
Dagpenger ved arbeidsledighet	3	1	3	2	4	2	3	4	7	5	3	2	4	
Barnetrygd	5	2	3	7	7	2	3	8	5	7	4	7	6	
Bostøtte	3	1	1	5	3	1	6	6	2	5	5	2	4	
Sosialhjelp	12	2	2	14	9	1	21	22	8	22	17	6	11	
Grunn- og hjelpestønad	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	
Kontantstøtte	2	1	1	2	2	1	1	3	2	3	1	2	1	
Samlet inntekt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Samlet inntekt	145 300	112 600	115 100	147 800	197 400	109 000	157 300	163 100	152 300	203 400	150 400	227 000	168 000	
Inntekt etter skatt	127 300	93 700	92 300	133 300	173 800	86 200	145 000	149 500	133 700	185 400	135 600	196 900	150 100	
Inntekt etter skatt pr. forbruksenhet (EU-skala) ⁵	82 100	75 200	62 600	81 200	97 000	67 600	104 500	90 100	82 100	102 900	93 100	93 000	95 700	
Antall personer i husholdningen	2,1	1,5	1,6	2,3	2,8	1,5	1,8	2,6	2,3	3,0	1,9	3,5	2,3	
Antall husholdninger i alt	55 388	4 651	854	1 427	1 752	1 689	1 513	4 711	1 063	3 585	2 009	2 810	1 877	
Andel husholdninger i alt	32,6	42,3	14,0	40,1	37,9	21,9	24,6	61,8	25,7	48,0	31,7	40,6	29,6	

¹ Studenthusholdninger er utelatt.

² Omfatter personer i husholdning der hovedinntektstakeren er førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn.

³ Lavinntekt er definert som inntekt under 60 prosent av medianinntekten for alle. EU-skala

⁴ Negative kapitalinntekter er satt lik 0.

⁵ Omfatter også negative kapitalinntekter.

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger 2006

Tabell 12. Andel personer i husholdninger med årlig lavinntekt. To ulike lavinnteksdefinisjoner. Ulike grupper. 2006. Prosent

	OECD-skala (under 50 % av medianinntekten ²)	EU-skala (under 60 % av medianinntekten ²)
Hele befolkningen	5,8	11,6
Hele befolkningen eksklusive studenter	4,2	9,8
Personer 16 år og eldre	6	12
Personer 25-65 år	4	8
Hovedinntektstaker er i alderen 50-66 år	2	6
Barnefamilier		
Enslige forsørgere	10	18
Par med barn 0-17 år	4	6
Barn under 18 år	6	9
Trygdemottakere		
Hovedinntektstaker er alderspensjonist	1	19
Hovedinntektstaker er uførepensjonist	4	14
Hovedinntektstaker er AFP-pensjonist	1	2
Hovedinntektstaker er etterlattepensjonist (gjenlevende ektefelle)	4	11
Aleneboende minstepensjonist	3	77
Hovedinntektstaker er langtidssyk	12	25
Hovedinntektstaker er langtidsledig	27	43
Innvandrere og flyktninger		
Hovedinntektstaker er innvandrere uten norsk bakgrunn	21	30
Hovedinntektstaker er norskfødt med innvandrerforeldre	20	28
Hovedinntektstaker er flyktning	26	40
Hovedinntektstaker er flyktning med i introordningen ¹	24	53
Hovedinntektstaker er flyktning utenfor introordningen	27	39
Andre grupper		
Hovedinntektstaker er sosialhjelpsmottaker	29	51
Aleneboende under 35 år (uten studenter)	14	30

¹ Omfatter flyttinger mottatt introduksjonsstønnad over 1G (62 161 kroner) i 2006.

² Medianinntekten er 201 000 kroner for OECD-skala, 242 000 kroner for EU-skala.

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger 2006

Tabell 13. Andel personer i husholdninger¹ hvor hovedinntektstaker tilhører innvandrerbefolkninger², med årlig inntekt etter skatt per forbruksenhet under 60 prosent av medianinntekten. Etter hovedinntektstakers botid, innvandringsgrunn og landbakgrunn. De største innvandringslandene. EU-skala, 2006. Prosent.

	Botid					Innvandringsgrunn								
	Under 2 år		2-4 år		5-9 år	10 år og over		Gjenforening og medfølgning		Familie- etablering hvor herboende tilhører innvandrerbefolkningen				
	I alt	2-4 år	4 år	2-4 år	5-9 år	10 år og over	I alt	Arbeid	Flykt	Utdanning	Andre			
Innvandrere i alt	29	58	38	32	22	22	30	31	43	29	20	37	50	19
Personer 25-65 år	26	52	32	27	19	19	30	27	36	27	20	33	45	17
<i>Utvalgte land</i>														
Polen	38	55	23	17	17	17	47	27	39	29	19	17	44	16
Storbritannia	10	21	17	10	8	8	10	16	35	22	10	10	12	9
Russland	39	71	50	23	17	17	24	23	29	22	19	55	34	31
Tyrkia	36	61	41	33	36	36	55	35	46	33	25	44	33	33
Tyskland	17	41	14	11	10	10	18	16	24	11	11	11	38	12
Bosnia-Hercegovina	18	42	16	20	18	18	16	22	33	14	14	18	19	19
Somalia	64	83	64	65	59	59	64	64	65	59	19	64	58	58
Sri Lanka	19	65	31	28	16	16	27	27	34	23	17	17	60	14
Irak	51	78	59	49	50	50	51	51	53	44	14	52	31	31
Iran	27	61	42	32	22	22	28	31	40	25	14	26	38	21
Pakistan	39	73	37	37	39	39	66	37	48	33	39	50	51	38
Vietnam	24	86	44	29	22	22	28	28	28	29	32	23	21	21
Flyktninger i alt	37	73	52	44	27	27	22	39	49	30	21	37	35	54
Av dette														
Flyktninger med i introordningen ³	62	63	59	76	:	:	:	75	78	55	14	61	:	:
Flyktninger utenfor introordningen	35	79	47	44	27	27	21	38	47	29	21	35	:	:

¹ Studenthusholdninger er utelatt.

² Omfatter personer i husholdning der hovedinntektstakeren er førstegenerasjonsinnvandrer uten norsk bakgrunn.

³ Omfatter personer i husholdning der hovedinntektstakeren er flyktning og mottok introduksjonsstønad over 1G (62 161 kroner) i 2006.

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger 2006

Tabell 14. Andel personer i husholdninger¹ hvor hovedinntektstaker tilhører innvandrerbefolkninger², med årlig inntekt etter skatt per forbruksenhet under 50 prosent av medianinntekten. Etter hovedinntektstakers botid, innvandringsgrunn og landbakgrunn. De største innvandringslandene. OECD-skala. 2006. Prosent

	Botid					Innvandringsgrunn					Andre		
						Familie							
	I alt	Under 2 år	2-4 år	5-9 år	10 år og over	Arbeid	I alt	Gjenforening og medfølgning	innvandrerbefolkningen	Familie-etablering hvor tilhører innvandrerbefolkningen		Familie-etablering med person utenfor innvandrerbefolkningen	Flukt
Innvandrere i alt	20	47	25	22	14	22	21	30	20	13	25	45	12
Personer 25-65 år	17	40	19	17	12	22	18	25	18	12	20	39	11
<i>Utvalgte land</i>													
Polen	26	40	15	9	9	34	18	28	21	11	8	35	7
Storbritannia	7	17	13	8	4	8	11	25	20	7	:	12	4
Russland	27	58	34	14	8	15	14	17	11	11	40	27	14
Tyrkia	24	51	24	23	24	36	25	34	23	17	31	:	22
Tyskland	12	32	10	8	5	13	12	19	:	8	:	33	6
Bosnia-Hercegovina	8	34	8	9	8	12	9	12	6	12	8	:	10
Somalia	47	63	38	49	46	:	50	50	47	:	47	:	50
Sri Lanka	13	59	19	16	11	:	18	23	16	:	11	54	10
Irak	36	65	41	34	37	:	37	38	37	:	36	:	18
Iran	15	50	20	18	12	23	19	24	16	10	14	33	14
Pakistan	29	67	28	28	29	54	27	38	24	27	41	49	28
Vietnam	14	78	33	17	13	:	17	14	20	18	13	:	12
Flyktninger i alt	25	57	33	31	18	11	28	35	21	15	25	26	43
Av dette													
Flyktninger med i introordningen ³	38	37	36	56	:	:	57	60	33	:	36	:	:
Flyktninger utenfor introordningen	24	70	31	30	18	11	27	33	21	15	24	:	:

¹ Studenthusholdninger er utelatt.

² Omfatter personer i husholdning der hovedinntektstakeren er førstegenerasjonsinnvandreren uten norsk bakgrunn.

³ Omfatter personer i husholdning der hovedinntektstakeren er flyktning og mottok introduksjonsstønad over 1G (62 161 kroner) i 2006.

Kilde: Inntektstatistikk for husholdninger 2006